

Az ODR egy tagkönyvtár szemszögéből:

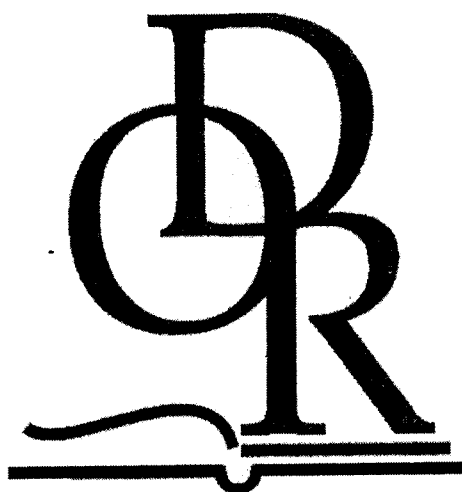
Könyvtárközi szolgáltatások a Pécsi Tudományegyetem Központi Könyvtárában és kari könyvtáraiban

„Minden könyvtáros alapvető kötelessége, hogy a könyvtárhasználó törvényben biztosított jogainak érvényesülését a dokumentumokhoz és információkhoz való hozzájutásban minél sokoldalúbb módon elősegítse” – írja Richlich Ilona az Országos Dokumentumellátási Rendszerről szóló kiadványban. (Országos Dokumentumellátási Rendszer : Tájékoztató a könyvtárak közötti dokumentum- és információszolgáltatásról. – Veszprém : VEK, 2002. – 19. p.)

Bár ezt az elvet mi, könyvtárosok – amióta világ a világ és könyvtár a könyvtár – a kezdetek óta valljuk, az 1997. évi CXL. törvény, amely többek között országos dokumentumellátási rendszer kialakítását írta elő, nagymértékben hozzájárult a fenti elv gyakorlati megvalósításához.

A Pécsi Tudományegyetem könyvtárai egy sokkarú egyetem – igazi universitas – információs igényeit igyekeznek kielégíteni és az ehhez szükséges információs háttérrel biztosítani. Ez nem könnyű! Sajnos minket is sújt az a jelenség, hogy a könyvek, folyóiratok ára egyre nő, az anyagi erőforrások szűkülnek, a használói igények mértéke és szintje pedig folyamatosan emelkedik.

A kötelezpéldányként kapott hazai dokumentumok száma a 90-es években olyannyira lecsökkent, hogy egyre nagyobb gondot okozott az olvasók belföldi szakkönyvekkel való ellátása. A megváltozott társadalmi, gazdasági és technológiai elvárásoknak is egyre nehezebben tudunk megfelelni. Ezért is fogadtuk örömmel az ODR létrejöttét és a tényt, hogy ez a formáció hatékonyan segíti – dokumentumbeszerzési és eszköz-

ORSZÁGOS DOKUMENTUM-ELLÁTÁSI RENDSZER

vásárlási lehetőségeket adva a könyvtárak kezébe – a könyvtári ellátást, így a könyvtárközi dokumentumszolgáltatás fejlesztését is.

A PTE Központi Könyvtára és kari könyvtárai 1999-től fokozatosan kapcsolódnak az ODR-hez.

A támogatás összegéből elsősorban a felsőoktatásban használatos magyar nyelvű szak- és tankönyveket, monográfiákat vásárolunk, jelentősen növelve ezek kölcsönzésbe kerülő példányszámát is. Külön figyelmet fordítunk arra, hogy egyetemi kiadványaink (pl. a PTE Egészségügyi Főiskolai Kar tankönyvei vagy a PTE Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Intézet által kiadott jegyzetek) is nagy példányszámban kerüljenek be az ODR rendszerébe, mert ezek iránt országsszerte igen nagy az érdeklődés.

Az elmúlt években jelentős volt a dokumentumvásárlás mellett a korszerű technikai eszközök beszerzésére kapott támogatás is. Ebből fejleszthettük számítógép-parkunkat; a könyvtárközi szolgáltatások megkönnyítéséhez és meggyorsításához több kari könyvtárban is fénymásolóberendezéseket, lapszkennert, faxot vásároltunk, legutóbb pedig az Ariel dokumentumküldő és -fogadó szoftver 3.01-es verzióját szereztük be.

Más forrásból ugyan, de bővítettük Corvina integrált könyvtári rendszerünket, újabb és újabb modulok megvásárlásával. Ezzel elértük azt, hogy nemcsak a kölcsönzés és feldolgozás üteme gyors-

sult, hanem az országos lelőhely-nyilvántartásba való bejelentésünk is naprakészebb lett.

Itt kell azonban megjegyezni, hogy az ODR-adatbázisban egyelőre csak a központi könyvtár (P1) és a Bölcsészettudományi és Természettudományi Kar (P2) anyaga kereshető; a többi kari könyvtár eddig feldolgozott állománya pedig a helyi számítógépes katalógusokban található meg.

És most részletesebben szólnék az állományunkból nyújtott könyvtárközi szolgáltatásokról.

Mint már jeleztem, egyetemünk igazi universitas: kilenc kara van. Ebből következik, hogy a könyvtáraink összállománya is hatalmas és sokrétű. Ennek a következménye, hogy a társ-egyetemek, a megyei és városi könyvtárak, a kutatóintézeti és egyéb kisebb könyvtárak is gyakran fordulnak kielégítendő igényeikkel hozzánk, és ez a tendencia egyre erősödik.

A beérkező kérések számának növekedését az elmúlt három évben jól tükrözi az alábbi táblázat:

	1999	2000	2001
Központi Könyvtár	595	737	2564*
BTK-TTK	99	115	658*
PMMFK	7	21	40
OEC	3009	3386	3315

* a könyvtár ettől az évtől érhető el az ODR lelőhely-nyilvántartásban

BTK-TTK = Bölcsészettudományi és Természettudományi Kar Könyvtára

PMMFK = Pollack Mihály Műszaki Főiskolai Kar Könyvtára

OEC = Orvostudományi és Egészségtudományi Centrum Könyvtára

Ilyen magas könyvtárközi forgalom zökkenőmentes lebonyolításához nagyon jó munkatársak és a gyakorlatban csiszolt módszerek szükségesek.

A munkatársak mind szakképzettek, és igen lelkesen végzik munkájukat, módszereinket pedig igyekszünk állandóan javítani, fejleszteni. Mivel a Corvina integrált rendszernek még nincs könyvtárközi modulja, a kérések nyilvántartása hagyományos módon, füzetben történik. A kölcsönzési modulhoz kapcsolódva azonban a könyvtárközi kölcsönzésben részt vevő könyvtárakat „intézményi olvasóként” regisztráljuk.

A gyors és pontos munkához az ODR-támogatásból vásárolt eszközök (másológépek, nyom-

atók, faxok, szkennerek és egyéb, számítógépes szoftverek) biztosítják a hátteret.

A könyvtárközi szolgáltatást egyetemünkön „kétpólusúnak” mondanám. Az egyik pólus a humán tudományok köre (Állam- és Jogtudományi Kar, Bölcsészettudományi Kar), ahol sokkal inkább a dokumentumkölcsönzés dominál (szakkönyvek, tankönyvek, jegyzetek); a másik pólus a természettudományok és alkalmazott tudományok csoportja (Természettudományi Kar, Orvostudományi és Egészségtudományi Centrum), ahol elsősorban a folyóiratokban fellelhető anyag frissessége miatt a másolatszolgáltatás kerül előtérbe.

A ténylegesen teljesített kérések megoszlása információ-hordozók szerint:

	1999		2000		2001	
	er.	másol.	er.	másol.	er.	másol.
Közp. Kvtár	244	55	260	75	1420	117
BTK-TTK	90	9	82	33	422	42
PMMF	7	0	18	3	32	8
OEC	82	2331	132	2634	104	2679

er.: eredeti, másol.: másolat

Ilyen forgalom mellett a gyorsaságnak döntő szerepe van. A számítógépek alkalmazása miatt egyre ritkábban van szükség az „időrabló” hagyományos kéréslap postai úton való továbbítására, köznapi gyakorlattá vált a szolgáltatásra kiválasztott könyvtár e-mailen, faxon vagy a weben való megkeresése.

Így lehetséges az, hogy bár folyamatosan nő a hozzánk érkező könyvtárközi kérések száma, a dokumentumra való várakozási idő csökken, kimutatásaink szerint az átlagos teljesítési idő öt nap.

A DEENK által készített, 2001. február 2. és 2002. június 29. közötti időszakot átfogó statisztika szerint a Pécsi Tudományegyetem Könyvtára (P1) az ODR-en belül 16 százalékos kérésteljesítésével igen előkelő, országos harmadik helyet foglal el.

Ahhoz, hogy az egyre gyorsuló tempót tartani tudjuk, sőt ezen a téren még jobb eredményeket mutassunk fel, az Országos Dokumentumellátási Rendszeren belüli további összefogásra és a könyvtárak információterjesztő szerepét elismerő és hangsúlyozó támogatásra lesz szükségünk.

Martos Veronika

Népszerűsítő kiadványok az ODR-ről

A közelmúltban jelentek meg az Országos Dokumentumellátási Rendszer működéséről a könyvtárhasználókat tájékoztató plakátok és szórólapok, valamint a kollégák munkáját segítő füzetek.

A szép kivitelű és valóban figyelemfelhívó plakát és a szórólap a kecskeméti megyei könyvtárban készült tíz-, illetve húszezer példányban. A tájékoztató füzetet a Veszprémi Egyetemi Kiadó adta ki a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma (NKÖM) támogatásával, a nyomdai kivitel pedig az egyetem nyomdájának munkáját dicséri. Ez a kiadvány ötezer példányban jelent meg.

A tájékoztató anyagok az ország mintegy 3500 könyvtárába érkeztek, érkeznek meg: az egyetemi, a főiskolai, a szak-, a múzeumi, az egyházi, és a pedagógiai intézeti könyvtárak közvetlenül, postán kapták meg, a települési és az iskolai könyvtárakba az NKÖM könyvtári osztálya vezetőjének kérésére a megyei könyvtárak közvetítésével jutnak el. A könyvtárlátogatók nagy többsége tehát rövidesen pontos információkat kaphat arról, hogy mit tehet, mit kérhet a könyvtárostól, „ha a tanulásához, kutatásához, munkájához keresett dokumentumokat” az általa használt könyvtárban nem találja meg. Erről tájékoztatja ugyanis őket az azonos szövegű és kivitelű, egymástól csak méretében különböző plakát és a szórólap.

Ugyancsak a plakát és a szórólap szövege szerint: „A könyvtárközi dokumentumszolgáltatás módjáról és feltételeiről a könyvtár munka-

társai részletes tájékoztatást adnak.” Ebben van segítségük/n/kre *A könyvtári rendszer stratégiai fejlesztése* sorozat első kiadványaként megjelent, *Richlich Ilona* által szerkesztett tájékoztató füzet, amely – *Skaliczki Judit* bevezető sorai után – az ODR működésének törvényi hátterét ismereti, az 1997. évi CXL. törvény megfelelő paragrafusainak idézésével. Ugyancsak *Skaliczki Judit* foglalta össze az ODR mint „a könyvtári ellátás központja, szíve” alapfogalmait, felépítését, küldetését és terveit. (Az utóbbiak közül kiemelendőnek tartom a digitális dokumentumok és az időszaki kiadványok tervezett bevonását a szolgáltatásba.) *Kenyéri Katalin* a szolgáltató és a fogadó könyvtárak feladatait, teendőit ismerteti, *Richlich Ilona* pedig azokat a gyakorlati tudnivalókat, amelyek a kérések gyors és pontos teljesítéséhez szükségesek. A kiadványban ismét, de most egyben tanulmányozható *Koltay Klára* korábban a *Könyvtári Levelező/lapban* sorozatban megjelent, *Hogyan használjuk az Országos Dokumentumellátási Rendszer lelőhely-adatbázisát* című ismertető írása. A füzetet az ODR tagkönyvtárainak – a felelősök nevét is közlő – cím- és egyéb hozzáférési adatait tartalmazó jegyzéke zárja.

Az ODR tagkönyvtárjai az elmúlt években igen jelentős minisztériumi támogatást kaptak állománygyarapításra és a könyvtárközi kölcsönzést segítő technikai fejlesztésre. Bízunk benne, hogy a most röviden és vázlatosan ismertetett propagandaanyagok is hozzájárulnak ahhoz, hogy a támogatásból beszerzett dokumentumokat minél nagyobb számban vegyék igénybe azok, akiknek szánjuk: a könyvtárhasználók.

Kombósi József

Piacon vagyunk, versenyben vagyunk, gondjaink vannak – mert ÉLÜNK!

*Ma már másról szólhatnak a sorok,
Nem harcolnak, mert Ők nem harcosok,
Tenni akaró, lázadó szentek,
Ügyért izzanak és hittel teltek*

Elgondolkodtató írás jelent meg nem olyan régen a Népszabadság fórum rovatában rólunk, könyvtárosokról, ügyünkről, a könyvtárügyről, mindennapi tevékenységünkben testet öltő szakmánkról és a fizikai valóságban is megjelenő könyvtári rendszerről. Elgondolkodtató írás. Sok minden miatt elgondolkodtató. Például amiatt, hogy vajon kinek, kihez is szól. Ki a célközönsége? A megjelenés napja hétfő. De ez a hétfő augusztus 19-e. Ami felér egy szombattal, hiszen másnap ünnepel az ország, aki teheti, ott-hon van, pihen, újságot olvas. Népszabadság. Magyarország legolvasottabb napilapja, ami talán el is jut az emberekhez. Óles betűk: „A könyvtár éljen – haljon?”. És egy jópofa karikatúra, melynek aláírt szövege maró gúnnyal gyilkol. Bennünket. No ez persze még nem baj. A rendőrökről is keletkeznek viccek, ennek ellenére tudjuk, a rendőrök nem olyanok. (Nem olyanok?)

Kihez is szól tehát ez az írás? Azért tartom fontosnak ennek tisztázását, mert ugyanazt a dolgot másképpen közöljük a haverunkkal, a kollégával, a szülővel vagy az érintettel. A haveromnak azt mondom: hát a Miki, az egy fafej. A kollégámnak: Miklós csúnya dolgot művelt, édesanyámnak: összebalhéztam a legjobb barátommal és az érintettek: ne haragudj, ennek nem örülök, ezt nem kellett volna. A közlés stílusa, a megválasztott szavak, a hangsúlyok óhatatlanul és szükségszerűen mások. És ettől még nincs szó hazugságról egyetlen esetben sem.

Kihez szól tehát ez a cikk? A társadalomhoz? Az újság olvasótáborához? A közhöz? Az értelmiséghez? A könyvtárhasználókhöz? A könyvtárat nem használókhöz? A politikusokhoz?

Jobb válasz híján azt mondom, az ország összlakosságához. Azokhoz, akik a könyvtárügyben nem érintettek, és azokhoz, akik viszont messzemenően érintettek, a könyvtárügy hivatásos, félhivatásos, felkért, megbízott, alkalmi dolgozóihoz. Ezek után már csak az a kérdés, hogy miről.

Mit mond, mit sugall a cikk az előbbi halmaz, a lakosság, a szolgáltatást igénybe vevők, általában a társadalom számára? Megpróbálom az írást először így olvasni.

Élet – vagy halál? Ha így, végtelenen tesszük fel a kérdést, akkor illik gyorsan, már a következő mondatban egyértelműen tisztázni a választ. De legfőképpen azt, hogy a címben aposztrofált helyzet valójában nem egy lehetséges, valóságos alternatíva rémisztő víziója, szó sem lehet itt a könyvtárak tényleges haláláról, hanem a kérdés – vélem, a szerző szándéka szerint is – a könyvtári lét minőségére utaló problémafelvetés csupán. De ez a tisztázás nem következik be, sőt kiderül, marginális helyzetbe sodródó intézményekről van szó, amelyeket a lakosság töredéke használ (nyugati összevetés szerint), persze, mert alig szolgáltatnak többet egyfajta minimumnál. Nincsenek könyvek, az együttműködés alacsony szintű, az Országos Széchényi Könyvtár és a szakkönyvtárak semmit nem tettek az aktív nemzedék érdeklődését kielégítő szolgáltatások kifejlesztése érdekében, nincs fejlesztési stratégia, nincsenek szakmai normatívák, országos szolgáltatások, szociális funkció ellátás. A közhangulatban jelen van (és jogos) a kérdés, kell-e további erőforrásokat fecsérelni az elavult intézményekre. S mi erre a könyvtárosok válasza? Semmi. Legalábbis ez következik a cikkből. Ugyanis a kérdésfeltevés után a szerző másról beszél, s nem a választ, a válaszokat sorolja. Csupán jóval később ecseteli a könyvtár lehetséges és valóságos társadalmi hasznát. Ez már késő, mert az olvasással szerzett információk esetén a megállapítások mindig sokkal egyértelműbben idéződnek fel az olvasóban, mint a felvázolt lehetőségek. A megállapítások pedig erről szólnak: kilencezer könyvtár, elmaradottság, szanálni kellene, 15 millió szakcikk, aminek töredéke kerül csak a hazai könyvtárakba, bezzeg az

QCLC-PICA, ott minden rendben van, több mint ötven százalékos a digitális szolgáltatás, míg az OSZK-ban nincs egyetlen internet-hozzáférésű gép az olvasók számára. A szakmában nem érintett olvasónak ezek a megállapítások jutnak a szerző cikke által, akitől jó lenne megtudni, hogy rólunk, szakmájáról valóban ezt a képet akarta-e közvetíteni.

Ezek után kell válaszolnunk a kérdésre: élet – vagy halál. A társadalom válasza nem lehet más: pusztuljon, ha ez valóban így van, nincs is rá szükség, szanáljuk, és ha mégis kap valamit, az legyen neki elég. Ne hőbörödjön, és ne ugráljon társadalmi elismertségért, támogatásért. Úgy van jól, ahogy van, és fogja be a száját. Ennél sokkal fontosabb kérdésekkel kell foglalkoznunk.

Mit mond a cikk a másik lehetséges célközönség, a könyvtárügy érintettjei számára? Nos, e tekintetben is számtalan elgondolkodtató dolgot. Olyan információk sokaságát közli ugyanis a szerző, melyek tévesek, alaptalanok, bizonyítatlanok, átgondolatlanok, s amelyek sok mindenre alkalmasak, de legkevésbé munkánk jobbra tételére, önbecsülésünk erősítésére. Az igazságmorzsák, melyek természetesen jelen vannak a cikkben, nem emelik az írás egészét építő kritikává. Megmarad az érthetetlen célú és tartalmú glosszának. Egy szakmabeli szereplőtől érkező mélyütésnek, ami kegyetlenül fáj, és ami ellen már nem igazán lehet valamit is tenni. Legfeljebb töprengeni azon, hogy erre most mi szükség volt.

Véleményem szerint ugyanis Magyarországon ma nem kilencezer, hanem hatmillió könyvtár van. Ennyi ugyanis a családok száma, a kollégiumi szobáké, az albérletek könyvespolcaié, a tanszékeké, az iskolai könyvtáraké, a munkahelyi könyvszekrényeké, a kórházi ágyak melletti könyvkupacoké, a börtönök, a laktanyák, a parókiák, a metrószerelvények és a turisták könyvtáraié. Persze ezek nem önálló könyvtárként működő intézmények, nincs tehát hatmillió könyvtárról mint intézményről szó. Ha azt a számot keressük, akkor némileg háromezer felett találjuk meg a pontos adatot. (Lásd könyvtári statisztika.) Sőt, ha a Nyilvános Könyvtárak Jegyzékét kérdezzük, akkor kiderül, a jegyzéken csupán nem egészen kétezer könyvtár van a jelen pillanatban hivatalosan nyilvántartva. Ha ez így van, márpedig így van, akkor nem szükséges szanálási terv kidolgozása. Kétezer könyvtár ugyanis

nem kilencezer. Két-háromezer könyvtár – jelesül Magyarország települései – már integrálhatók és integrálandók is – a magyar könyvtári rendszer egészébe. Azzal együtt, hogy az egyes hozzáférési pontok működése, működtetése sokszínű formában valósulhat meg, s ebbe belefér az önálló könyvtár (de nem az ellátás!) hiánya is. A Könyvtári Intézet éppen ezen, a kistelepülési könyvtári ellátás komplex modelljének kidolgozásán, az ellátás különféle formáinak, a hozzájuk tartozó feltételeknek és normáknak közreadásán dolgozik. Lesz tehát hamarosan kapaszkodó. Lesznek normák, minőségügyi előírások és elvárások.

Természetesen a kétezer könyvtár is „sok”, ha a fejlesztésre szánható erőforrások nagyságával állítjuk őket szembe. A források szétaprózódása káros, az országos könyvtárpolitika feladatköre ne terjedjen ki ennyi könyvtárra – írja a szerző. Emeljünk ki talán száz könyvtárat, országot, felsőoktatásit, városit, megyeit.

Kicsit értetlenül állok, mert hiszen ez már megtörtént. Nem is száz könyvtár lett kijelölve, ennél szűkebbre sikerült a fókuszálás. 56 könyvtár jutott jogszabályi háttérrel kiemelt helyzetbe – beleértve a finanszírozást is! Vagy nem így kellene értelmeznünk az Országos Dokumentumellátási Rendszert és annak tagkönyvtárait?

Komoly probléma a dokumentumellátás. Ez tény. Az ellátás darabszámára, tartalmára, minőségére és folyamatára ugyanakkor elemezhető és értékelhető mérőszámok állnak rendelkezésre. A szerző nem ezek bemutatásával él. Érthetetlen módon a probléma szemléltetésére az állománygyarapítást és annak összegét egy nem is könyvtárként működő intézmény összköltségvetésével veti össze. Nem tudom, nem értem, hogy milyen összehasonlítható és értelmezhető tartalommal bír az állománygyarapítás és annak összege bármely intézmény összköltségvetésével.

A nemzeti könyvtár egyetlen internetes hozzáférésű gépet sem biztosít olvasóinak, írja továbbá a szerző. Pontosítom a kijelentést. A nemzeti könyvtár egyetlen *szabad* internetes hozzáférésű gépet sem biztosít olvasóinak. Mint ahogy fagylatot sem árul (jégkrémet is csak a büfé), olvasótáborokat sem szervez, nem ad helyet kluboknak, művelődési közösségeknek, nem szervez vetélkedőket, mesedélutánokat és még sok minden egyebet sem csinál, amit minden más

rendes közművelődési könyvtár – a szerzői som-
más véleménnyel súlyosan ellentétben – szociá-
lis és egyéb funkciójából fakadóan igenis ellát!
Az OSZK persze nem egy rendes közművelődé-
si könyvtár, sőt nem is közművelődési könyvtár.
Országos szakkönyvtár és a nemzet könyvtára, a
nemzeti könyvtári funkciók ellátója. S ebbe a
feladatkörbe nem a szabad internetezés támoga-
tása, hanem az elektronikus úton (interneten)
elérhető információkhoz való hozzáférés, a tar-
talomszolgáltatás biztosítása fér bele.

Az elmúlt évtizedekhez képest e területen
jelentős léptékű fejlesztések realizálódtak, s vál-
tak hozzáférhetővé bárki által akár az OSZK-
ban, akár a Neumann János Digitális Könyvtár
és Multimédia Központban, a felsőoktatási és
országos szakkönyvtárakban vagy a megyei és a
városi könyvtárakban is. Ideérthető a katalógu-
sok elektronikus változatának létrehozása, a
hagyományos alapú dokumentumok digitalizációja
és hozzáférhetővé tétele, az elektronikus könyvtár
létrehozása és működtetése, on-line elektronikus
könyvtári tájékoztatási rendszer működtetése.

Az OSZK multimédiatermet üzemeltet, ahol
az olvasók egyszerre két tucat gépen tájékozód-
hatnak az OSZK adatbázisaiban és multimédiá-
iban, valamint az egyéb, nem helyben található,
hanem internetről elérhető, könyvtári érintettségű
dokumentumokban, adatbázisokban. A tartalom-
szolgáltatás minőségi megújítását megcélozva az
OSZK néhány héten belül belép az Oktatási
Minisztérium által menedzselte és a Nemzeti
Kulturális Örökség Minisztériuma által is támo-
gatott EISZ (elektronikus információszolgáltatás)
rendszerébe. A fejlesztés eredményeképpen vár-
hatóan november közepétől további húsz géppel
áll majd a világ elektronikus szakirodalma iránt
érdeklődő olvasói rendelkezésére. De az OSZK-n
kívül a többi említett könyvtár gépesítése, tech-
nikai fejlesztése is érezhető és látványos ered-
ményeket hozott. Az ezekben elhelyezett olva-
sói terminálokról is bárki kereshet a hazai könyv-
táraknak és a világ könyvtárainak az adatbázisa-
iban, természetesen, ha szükséges, az interneten
keresztül is. A fejlesztés – a szerző által hiá-
nyolt, pedig valójában létező, tervszerű, koncepció-
n és szakmai közmegegyezésen alapuló fej-
lesztés! – mára egy rendszert hozott létre, me-
lyet nem az egyes intézmények teljesítménye,
hanem az intézmények összességének komple-
menter képessége minősít és határoz meg.

Lenne még mondandóm, de befejezésül in-
kább egy kitalált történetet mesélek el azzal
összefüggésben, hogy nálunk a lakosság csupán
15-20 százaléka könyvtárhasználó. Mert ez a
kérdés valóban kérdés, és a választ erre, önma-
gunkkal is szembenézve, valóban meg kéne ad-
nunk.

Képzeljünk el egy hatalmas hajót. A fősza-
kács megdöbbenve észleli, hogy a több ezer utas
mintegy 15-20 százaléka jön csak étkezni, s aki
étkezik, az is csak rövid ideig marad, nem igazi,
ínyenc fogyasztó. Összehívja hát szakembereit,
és önvizsgálatot tartanak. Megfelelő-e az étel
minősége? Kiderül, a leves színe lehetne fris-
sebb, íze teltebb, illata kívánatosabb. A hús
omlósabb, a saft pikánsabb, a sodó lehetne még
lágyabb, az édesség talán túl édes, a kávé talán
nem elég harmonikus. A megállapítások alapján
változtatnak a technológián. Egy-egy hálás mo-
soly jelzi is az eredményt, de a százalék tovább-
ra is csak 15-20 marad. Nem lehet más, a PR-
munka a rossz. Új étlapot készítenek, új értesí-
tési rendet dolgoznak ki, a helyi fogadás minő-
ségét is fejlesztik. Változik a design, apró ered-
mények vannak, de a 15-20 százalék marad.
Megindulnak a belső örlődések, az egymásra
mutogatások a szakácsok között. Személycserék,
új vezetők jönnek új ötletekkel, de a 15-20 szá-
zalék marad. Még folytathatnám, és soha nem
jutnánk a végére, ha egy, a konyhától „teljesen
független” dolgot el nem mesélnék. Azt, hogy a
hajó léket kapott. Az utasok észlelve a helyzetet
úgy döntöttek, menjenek tovább, de segítséget
adnak a legénységnek és 80 százaléku-
k folyamatosan a betörő víz szivattyúzásán dolgozik.
Ebédelni tehát legfeljebb 15-20 százaléku-
k tud fáradtan, kimerülten, nem is igazán jó étvágyal
eljutni.

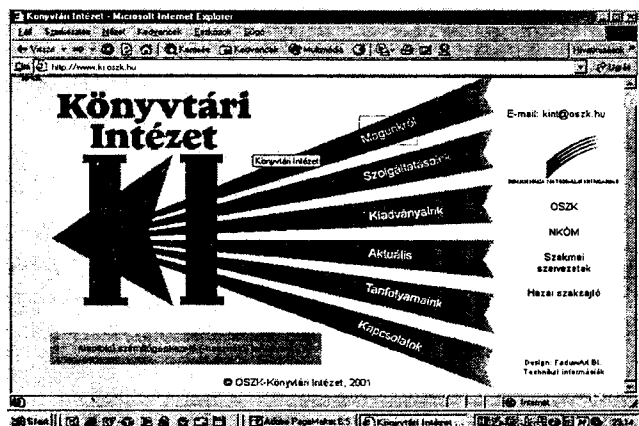
Vajon ez a hajó hasonlít-e, s ha igen, mennyi-
ben Magyarországra? A 15-20 százalékos ered-
mény csak a könyvtárügy állapotának „eredmé-
nye”-e? Hogyan kell értékelnünk a 15-20 száza-
lékos eredmény szempontjából azt a tényt, hogy
a felnőtt lakosság 30-40 százaléka, a 18 éven
aluliak 40-60 százaléka nem képes értő szöveg-
olvasásra? Az elolvasott szövegből nem tudnak
lényegyet kiemelni, nem képesek olvasott szöveg-
ből szerzett információt kreatívan hasznosítani.
S mivel minderre nem képesek, az olvasás szá-
mukra nem is okoz örömet. S az olvasás örömét
nem is tudják továbbadni. Lehet, hogy néma

emberekből nem tud még egy karnagy sem énekkart kovácsolni?

A társadalomnak kell fejlődnie ahhoz, hogy a könyvtárhasználat is fejlődhessen. Érezzük, s én személy szerint is érzem nem csekély súlyú szerepünket és feladatunkat annak következtében, hogy a társadalmi fejlődést mind az oktatás, annak folyamata és tartalma, mind az általános és tudományos információellátás, mind a töke kulturális területre történő visszaforgatása területén olyan irányba „taszigáljuk”, amely jobban, alaposabban, egyértelműbben épít a könyvtári rendszer nyújtotta lehetőségekre, szolgáltatásokra.

S végezetül egy dolog, ami miatt mégis örülök annak a cikknek, melynek apropóján gondolataimat leírhattam. Felhívta ugyanis a figyelmet arra, hogy munkánk során mit tehetünk talán még jobban. Hogy mennyire fontos nekünk, az osztály és az intézet munkatársainak még intenzívebben tájékoztatnunk szakmánk és a közélet valamennyi résztvevőjét az éppen aktuális projekteinkről. Vendéglelőadóként érdemes – úgy is mondhatnám, szükséges – lenne megjelennünk felsőfokú oktatási intézményeink falai között. A könyvtárosképzéssel és a képzésben részt vevő kollégákkal szorosabban és rendszeresebben kell(ene) együttműködnünk, információkat cserélnünk. Közösen kell küzdenünk a hallgatókban és – valljuk be – nem ritkán az oktatókban is fellelhető motivációhiány, információhiány, elkeseredettség, tehetetlenségérzés ellen. Megújuló erőforrásainkat, személyes ambícióinkat így gyűjthetjük csokorba. Így lehetnek szándékaink – az általam írt mottóban is megfogalmazott módon – oktatásra alkalmasak, ügyért izzóak és hittel teltek. És ezáltal remélhetően sikeresek is.

Fehér Miklós osztályvezető
Könyvtári Intézet
szervezési és elemző osztály

Az Országos Széchényi Könyvtár periodikaállománya: megőrzés és szolgáltatás*

„A hírlapírói halhatatlanság kritériuma az, ha az olvasó arra méltatja a hírlapszámot, hogy megőrizze – a mi ugyan sokkal ritkább eset, mint a milyen sűrűn jelennek meg értékes, újraolvasást érdemlő újságcikkek. Talán tízezer olvasó közt akad egy olyan, a ki valamely különösen magas vagy másként érdekes cikket, esetleg e miatt az egész hírlappéldányt, elteszi magának; a többi mind eldobja ma a tegnapi újságszámot, mert leszámolt vele. A tömeg csak a mának él, a napi gondok miatt rá sem ér a jövőbe nézni – nem törődik azzal, hogy esetleg még szüksége lehetne a megsemmisített hírlapra.” – írta Kereszty István könyvtárőr a Budapesti Újságírók 1909. évi almanachjában. Hát mi, könyvtárosok, hírlapkönyvtárosok annak a tízezerből egynek, tíznek, száznak, ezernek vagy még többnek a kedvéért munkálkodunk, évtizedek óta, illetve – ami a nemzeti könyvtárat illeti – éppen 200 éve.

1802. augusztus 25-én, a Magyar Hirmondó a következőket jelentette:

Gróf Széchényi Ferenc „mindkét magyar hazában már elhíresedett, nagy fáradsággal és sok költséggel szerzett ritka gyűjteményeit, melyek könyvekben, kézírásokban, képekben, címerekben, mappákban s pénzekben állanak, példás hazafisággal a magyar haza közhasznára ajánlotta és ajándékozta.”

Akkor, amikor ez történt, a magyar sajtó – három év híján – egy évszázados múltat tekintett vissza. Köztudott, hogy az első magyarországi hírlap – a Mercurius Hungaricus – a könyvtáralapítást 97 évvel megelőzően, 1705-ben született. Ezt követően, a XVIII. században jobbra hírlapok, hírközlő lapok, referáló lapok reprezentálták a magyarországi sajtót, de megjelentek már a tudományos, ismeretterjesztő és értékelő tartalommal bíró folyóiratok is. Bármely típusról beszélünk, tudjuk, hogy külsejükre nézve a könyvekhez hasonlatos kiadványokról volt szó, ame-

* A Magyar Könyvtárosok Egyesülete XXXIV. Vándorgyűlésén elhangzott előadás szövege.

lyeket legtöbbször beköttettek és a könyvekkel együtt őriztek, és együtt emlegettek. Ezért természetes, hogy ezt a dokumentumfajtát nem találjuk kiemelten Széchényi alapító okiratában és a korabeli feljegyzésekben. A könyvtár katalógusa azonban arról árulkodik, hogy néhány igen becses periodikum is a nemzet tulajdonába került a gróf nagylelkű adománya által. Latin, német és természetesen magyar nyelvű kiadványok ezek, melyeket írók, szerkesztők, kiadók küldtek meg, szereztek be a nagy műveltségű grófnak. Az átadott művek között találjuk a Hadi és más nevezetes Történetek 1789–1791. évfolyamának hat kötetét, az Uránia első három kötetét, 1794-ből, a Magyar Múzsák 1793. évi első kötetét, a Magyar Museum 1788. évi első és 1789. évi második kötetét stb. De olyan kiadvány is szerepel a lajstromban, mint a Magyar Újság, mely Magyar és Erdély Országban a' Mezőgazdaságot és Szorgalmasságot erányozza 1796-ból.

Széchényi Ferenc nem csupán „fogyasztója”, hanem lelkes támogatója is volt a korabeli sajtónak. Egyik pártfogoltja például a – Rát Mátyás győri evangélikus lelkész által életre hívott és szerkesztett – Magyar Hírmondó volt. Rát cserébe könyveket és folyóiratokat szerzett be és küldött a gróf számára.

A Nemzeti Könyvtár megalapítása után természetesen tovább folytatódott a lapok gyűjtése is, az alapító okiratnak megfelelően, elsősorban a hungarikumok irányában. Ezt a Helytartó Tanács 1804-ben kelt rendelkezése is megalapozta, melyben elrendelte minden sajtótermék beszerzését, amit 1807-ben – egy újabb rendeletben – meg is erősített. Ebben már külön is megnevezte a hírlapokat.

Ám e rendelkezések végrehajtása nem történt meg maradéktalanul. Miller Jakab Ferdinánd – a könyvtár őre, gondozója – több beadványban is panaszt tett József nádornál a nyomdák és hírlapkiadók hanyagságáról. Igaz, azt is megemlítette, hogy például Decsi Sámuel milyen szorgalmasan küldi a Magyar Kurirt, ami pedig Bécsben jelenik meg, ezért a beküldése nem volna kötelezhető.

Később újabb és újabb rendelkezések születtek, amelyeknek a végrehajtása kívánni valókat hagyott és hagy maga után. Fraknoi Vilmos, a nemzeti könyvtár őre például ezzel a felhívással fordult az újságolvasókhoz 1877-ben, a Néptanoda című lapban:

„A magyar nemzeti múzeum könyvtára az 1848–49-iki években megjelent magyarországi hírlapokból birtokában lévő készletet ki akarván egészíteni, oly kérelemmel fordul a lapok tisztelt közönségéhez, hogy a kik Pécs városa területén megjelent lapokból (Fünfkirchner Zeitung, Presse, freie Flugblätter) akár teljes évfolyamokat, akár teljes számokat bírnak, és azokat a nevezett hazai intézetnek akár hazafias adomány gyanánt felajánlani, akár áruba bocsátani hajlandók, ajánlataikat a M. N. múzeum könyvtárához intézni szíveskedjenek. Budapest 1877. május 18-án. Fraknoi Vilmos, könyvtárőr.”

Ma a kötelempéldányok beszerzésének kérdését a 60/1998. Kormányrendelet szabályozza. Szeretném hangsúlyozni, a nemzeti könyvtár nem műveket őriz, hanem dokumentumokat! Tehát egyik dokumentum nem helyettesíthető a másikkal, a budapesti az országos kiadással, az első kiadás a másodikkal stb.! Még akkor sem, ha tartalmilag egyébként teljesen megegyeznek. Ugyanakkor az sem fogadható el, hogy a nyomda a könyvtár számára például borító vagy egyéb tartozék nélkül szolgáltatassa be a kiadványt. Még egyszer mondom, egyetlen könyvtárnak, a nemzeti könyvtárnak minden variánst, minden dokumentum teljes példányát meg kell őriznie, a többiek esetleg beérhetik a kiadvány tartalmával megegyező másikkal.

A XVIII. század sajtótermése – szépen bekötve – még jól illeszkedett a könyvek közé. A reformkor gyorsan gyarapodó sajtótermése, és főként az 1848-ban megindult, alakjában is megváltozott napi sajtó azonban már-már megoldhatatlan feladatokat rótt a könyvtárra.

Id. Szinnyei József, az Egyetemi Könyvtár őre, hírlap-bibliográfiai összeállításával és hírlaptörténeti cikkeivel fokozatosan ráirányította a figyelmet erre a dokumentumfajta, megőrzésének és feldolgozásának fontosságára, a könyvtáros felelősségére. A Hon című lap 1880. évi 271. számában megjelent cikke, az *Alapítsunk hírlapkönyvtárat!* nem maradt hatástalan. Ez a felszólítás és Szinnyei két évtizedes munkássága, tapasztalatai meggyőzték a közvéleményt, a kultúra felelős személyiségeit – és főként Trefort Ágoston kultuszminisztert – hírlapirodalmunk fontosságáról, gazdagságáról és kimeríthetetlen művelődéstörténeti forrásértékéről. Ám érvei között szerepelt az is, hogy még a Közlöny, a szabadságharc hivatalos lapja is hiányos a könyv-

tár gyűjteményében, pedig értékét mi sem mutatja jobban, mint az, hogy egyetlen hiányos példányáért a British Múzeum 240 ezüst tallért áldozott.

A Hírlapkönyvtár felállítása, a szervezet alakulása

1884. július 2-án hosszú előkészületek után végre eljött az ideje egy Országos Hírlapkönyvtár megalapításának a Magyar Nemzeti Múzeumban. Azért itt, mivel ez a könyvtár rendelkezett a legnagyobb és viszonylag legrendezettebb hírlapanyaggal. A miniszter elrendelte az Országos Széchényi Könyvtár hírlapjainak pontos feldolgozását, az Egyetemi Könyvtár és a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának hírlapkészleteivel való kiegészítését. A munkálatok vezetésével Szinnyei Józsefet bízta meg, akit közvetlenül a Nemzeti Múzeum igazgatója alá rendelt, egyelőre megtartva Egyetemi Könyvtári kötelekeit, feladatait is. A Hírlapkönyvtár felmerülő költségeiről külön intézkedett Trefort miniszter: Szinnyei mellé két díjnak és egy altiszt került munkatársul. Megkezdődött a könyvtár anyagának lajstromozása, először az Akadémiai, majd az Egyetemi Könyvtár anyagával való kiegészítése. Később ugyancsak a könyvtár állományába került a Nemzeti Kaszinó és az Erdélyi Múzeum hírlapanyaga is.

Az alapítás éveiben folyó munkáról Szinnyei így írt Trefort Ágostonnak szóló beszámolójában: „... Irodalmunk oly óriási méreteket kezd ölteni, hogy beszerzése sok fáradságba és munkába kerül, sőt nyomdászaink és kiadóink közömbössége és hanyagsága a legjobb igyekezetet is megghusítja; mennyivel inkább áll ezen nehézség a hírlapoknál, hol minden szám külön jelenik meg és külön küldetik szét, még a hiányok konstatálása is hosszas tanulmányt és szakismeretet igényel, az elmaradó számok figyelembe vétele, följegyzése, reclamálása, szóval a kiegészítés több időt vesz igénybe, mint bármely egyéb könyvtári munka, különösen akkor, ha a hiányzó számok többszörös bekérése sem vezet eredményre. Ezen nehézségekkel nemcsak mi, de minden művelt nemzet kisebb nagyobb mértékben küzdök, ha hírlapjait össze akarja gyűjteni.”

A rendezés alatt az anyag kezdettől fogva a kutatók rendelkezésére állt. Az első évben, 1884–85-ben 1070, 1886–87-ben pedig már 2000 ol-

vasója volt a hírlapkönyvtárnak, amely ekkor 1344 hírlap 8789 kötetét őrizte.

Szinnyei és munkatársai, Váczy János és Kereszty István a Hírlapkönyvtár fennállásának első öt esztendejében hatalmas munkát végeztek. Feldolgozták a Nemzeti Múzeum Könyvtárának hírlapanyagát és kiegészítették a már említett könyvtárak anyagával. Szinnyei ezenkívül töméntelen levelet írt szerkesztőknek, kiadóknak, nyomdákknak stb., valamint 1885-ben és 1886-ban beutazta az ország különböző részeit, hogy a vidéki hírlapok hiányos sorozatait kiegészítse és a nyomdászokat az időszaki sajtótermékek beszolgáltatására serkentse. Hogy milyen eredménnyel? 1889-ben például a korábbi 27 622 hírlapszámmal szemben a nyomdák 67 156 darab hírlapszámot szolgáltattak be.

Kereszty István könyvtárőr a Pesti Hírlapban a következőket írja: „... bizony akárhány jóra való és okos lappal is megesik, hogy egyszer csak... elhalálozik s megtörténik vele, a mi a holt számmárral: hogy többé sehol sem látják. Aranyért sem lehet egy tegnap megszűnt hírlapnak 4–5 hónappal ezelőtt megjelent számait kapni; az a teljes, szerkesztőségi példány is nyomtalanul elszokott veszni. Pedig a haldokló szerkesztőségnek csak a kis ujját kellett volna megmozgatnia, csak egy szóval rendelkeznie, hogy a múzeum tekintse tulajdonának, vitesse el azt az egy példányt, -hogy hírlapirodalmunk multjából, közvéleményünk, közmívelődésünk hatalmas áradatának legalább az a néhány hulláma ne vesszen el nyom nélkül. ... De már tíz évvel ezelőtt 540 olyan hírlapnak a nevét ismertük, a mely megszűnt a nélkül, hogy csak egyetlen példánya is megvolna valamelyik könyvtárban; bizonyosan mind egy szálíg elkallódott, elveszett még a világ emlékezetéből is.” (Pesti Hírlap, 1896. április 6.)

A Hírlapkönyvtár – Trefort Ágoston 1888 augusztusában bekövetkezett halála után – az eredetileg önálló intézmény helyett – Hírlaptár néven – az Országos Széchényi Könyvtár egyik osztálya lett, egészen 1929-ig, amikor is a Nemzeti Múzeum önálló osztályává nyilvánítottott. Ez az osztály 1917-ig csak a hírlapokat, tehát – az akkori meghatározás szerint – a havonta vagy annál gyakrabban megjelent kiadványokat gyűjtötte és kezelte. A ritkábban megjelenők a Nyomatványtárban kaptak elhelyezést, és katalogizálásuk is itt történt. Ez az elhatárolás később –

1923-tól – megváltozott, az évenként többször megjelenő kiadványok irányába. Tapasztalták ugyanis, hogy a periodikumok időszakosság szerint való szétválasztása rengeteg galibával jár. Részint azért, mert egy kiadvány születésekor nem mindig lehet tudni, hogy mi a szándéka, mint ahogyan azt sem, hogy a tervezett periodicitását meddig képes fenntartani. 1923-tól tehát valamennyi beérkezett periodikum – az évkönyvek kivételével – a Hírlaptárba került, majd az átcsoportosítást – 1957-ig folyamatosan – visszamenőlegesen is végrehajtották.

Az évkönyvek periodikumként való kezelését – a nemzetközi trendnek megfelelően – 1976-ban vezette be a könyvtár.

Az 1960-as évek második felében – funkcionális, adminisztratív és nem kizárt, hogy politikai okokból – felmerült az a kérdés, hogy nem lenne-e célszerűbb a hírlapokat és folyóiratokat a könyvekkel azonos módon kezelni, gyarapítani, feldolgozni, tárolni és kiszolgálni. Ezért 1971-ben a Hírlaptárat megszüntették. Az i-re a pont 1985-ben került fel, a Budai Várba való beköltözésünkkor, amikor a periodikaállomány besoroltatott a törzsgyűjteménybe. Ennek a döntésnek azóta számtalan hátránya ismeretes már. Egyre nyilvánvalóbb az is, hogy a Hírlaptár megszüntetésével maga a dokumentumfajta került háttérbe, és nem csupán az Országos Széchényi Könyvtárban.

Gyarapítás – gyarapodás

Nem tudom megállni, hogy itt ismét vissza ne utaljak Kereszty Istvánnak a Pesti Hírlapban megjelent soraira! El sem merem gondolni, hogy ha már 1886-ban, a Hírlapkönyvtár alapítása után két évvel félezer volt azoknak a periodikus dokumentumoknak a száma, amelyeket meg sem ismerhetünk, mi a helyzet a későbbiekben. Hogyan is állunk ma a kötelesepéldányok beszolgáltatásával? A kiadók és a nyomdák ezer okot tudnak felsorolni, hogy miért nem tartják be a rendelkezéseket. Már-már utópiának tűnik, hogy minden kiadvány és annak minden egyes darabja eljusson a nemzet könyvtárába. Talán az egyes régiók, a helytörténeti gyűjtemények jobb helyzetben vannak. Az őket érdeklő dokumentumok becserkészésére több lehetőségük van.

Bácsvári Anna munkatársam nemrégiben összehasonlítást tett a Széchényi Könyvtárban és

két megyei könyvtárban a 2001-ben megjelent, kurrensen regisztrált anyagról. Mindkét megyében 20-22 százalékkal több címet talált a helyi állományban, mint a nemzeti könyvtárban. Az egyes darabokról nem is szólva. A legjobb esetben is csupán kiegészítik egymást az országos és a regionális gyűjtemények.

Éppen ezért úgy gondolom, nagy felelősség hárul e gyűjtemények gondozóira az általuk elérhető dokumentumok beszerzésében, megőrzésében. Szerencsére mindenütt akad egy-egy elkötelezett, lelkes kolléga.

Persze egy bizonyos: a magyar (magyarországi és magyar vonatkozású) sajtó teljes körű begyűjtése elsősorban a nemzeti könyvtár feladata, de jó, ha ebben a felelősségben részt vállalunk valamennyien. A hungarikumok begyűjtésében, megőrzésében teljességre kell törekednünk, és nem szabad elfeledkeznünk arról, hogy a nemzeti könyvtár állománya elsősorban muzeális célokat szolgál, aminek valamennyi munkafolyamatban érvényesülnie kell.

Szinnyei József eredeti tervei egy hírlaparchívumra vonatkoztak. Az ő elgondolása szerint ennek a nemzeti archívumnak csupán egyetlen archivális példány megőrzése lett volna a feladata, no és egy szűkebb kutatói gárda kiszolgálása. Ám ő, ami a szolgáltatásokat illeti, nem egyetlen hírlapkönyvtárról beszélt, hanem több könyvtárról, a hírlapkönyvtárak összességéről. Persze ez ma már elképzelhetetlen nagy számú és jó minőségű reprográfiai infrastruktúra nélkül.

Történetek kísérletek a periodikumok megőrzésének megosztására az egyes könyvtárak között, kiadványtípusoknak megfelelően is. Ezek közül az egyetlen sikeres, ma is érvényes megállapodás az, hogy a Braille-írási dokumentumok gyűjtését és megőrzését az 1970-es évek végétől a Vakok és Csökkentlátók Intézete vállalta át az Országos Széchényi Könyvtártól.

A nemzeti könyvtár állománya természetesen nem csupán a kötelesepéldányból gyarapszik. „Tehetségéhez” és a mindenkori pénzügyi kereteihez mérten olykor nagyarányú vásárlások segítik a gyűjtemény teljesebbé tételét.

A Hírlaptárnak és egykori vezetőjének – Dezsényi Bélának – az egyik legnagyobb „fogása” volt például az ún. Lamotte-gyűjtemény megvásárlása, az 1950-es évek elején. Lamotte Károly Budapest alpolgármestere volt, és igazi megszállottként gyűjtötte a Budapestre vonatko-

zó lapokat, alkalmi lapokat, 1848-ig bezárólag a magyar „ős hírlapokat”, valamint a művelődéstörténettel foglalkozókat. Áldásos munkáját hivatalából való leköszönése után is folytatta, ezért az ő jóvoltából különösen értékes kiadványok, több száz hírlap és folyóirat több ezer évfolyama került állományunkba, köztük a Magyar Kurir, a Tudományos Gyűjtemény, a Koszorú, a Szépliteraturai Ajándék, az Uránia stb.

Ugyancsak igen sok érdekes és szép kiadványhoz jutottunk hozzá Horváth István, Kéler Gottfried és Vuchetich Lajos vagy később Galambos Lajos és mások gyűjteményéből.

A nemzeti könyvtár munkatársai ma is hihetetlen energiákat fordítanak az aukciós anyagok behasonlítására, egy-egy szórvány szám vagy hiányzó évfolyam retrospektív beszerzésére.

Pénzkímélő, megszokott eszközünk a kiadványok cseréje is, főként a kurrens külföldi kiadványok beszerzésében.

Igen nagy szerep jutott (és jut) az adományoknak. Főként a határon túl megjelenő hungarikumok kerülnek ily módon az állományunkba. Hogy mennyire fontos ez? Goriupp Alice, a nagy tudású könyvtáros előd írja visszaemlékezésében, hogy „a trianoni határokkal mérhetetlenül megnövekedett a beszerzendő magyar és magyarvonatkozású anyag, minthogy az elcsatolt területekről kötelempéldányt természetesen nem kapunk. Hogy milyen nagyarányú csökkenést idézett elő a megszállítás, majd a trianoni béke, arról évi gyarapodásunk számadatai beszélnek leglesújtóbban: 1913-ban, az utolsó békeévben 117 734 számmal, 1917-ben 83 181 számmal, 1920-ban azonban csak 20 557 számmal gyarapodott osztályunk állománya. A kötelempéldányok hírlapszámait csak 1930-ban emelkednek ismét 50 000 fölé, az ajándék útján szerzett hírlapszámok átlaga ellenben ez években mintegy 15 000-re tehető.” (Goriupp Alice: A Magyar Nemzeti Múzeum Hírlaposztálya fennállásának első félszázadában) Tehát az 1920-ban beküldött példányok száma mintegy húsz százaléka csupán a korábbinak.

Szerencsére a távolabbi vidékekre szakadt magyarok sem feledkeznek meg a nemzeti gyűjteményről. Fontosnak és természetesnek érzik, hogy az Országos Széchényi Könyvtárnak rendre eljuttassák a környezetükben megjelenő kiadványokat.

Könyvtáros kollégáink – akiknek ezúttal is köszönjük a felajánlásokat, a gondosan összeál-

lított fölőspéldány-jegyzékeket – szintén segítenek hiányaink pótlásában.

Könyvtárunk hiányait az elmúlt esztendőben, 2001-ben 731 évfolyammal és 5336 szórványszámmal tudtuk gyarapítani, 2 806 080 forint értékben. Kilencvenegy – eddig ismeretlen – új cím került vétel, csere vagy ajándék útján, utólagos beszerzéssel a birtokunkba.

Különösen szép tanúbizonyságai a könyvtárosok elhivatottságának azok a felhívások, amelyekkel rendkívüli helyzetekben próbáltak elődeink megfelelni elkötelezettségüknek, mint például az I. világháború vagy az 1956-os forradalom alatt, amikor nem lehetett számítani a nyomdák és a kiadók figyelmére, ezért csupán a lakosság gondoskodására apellálhattak. A felhívások rendszerint nem is maradtak hatástalanok. Mindkét időszak dokumentumai, mint például a hadilapok, katonaujságok, a forradalmi lapok is, szép számmal szerepelnek ezek nyomán gyűjteményünkben.

Mekkora gyűjteményről van szó?

Az Országos Széchényi Könyvtár periodikaállománya ma mintegy 4-500 ezer kötetre tehető. Rendkívül nehéz pontos számadatokkal szolgálni, mivel például 1976 előtt az évkönyvek könyvként, 1976 után pedig periodikumként szerepelnek. De nehéz a periodikaállomány nagyságáról képet alkotni azért is, mivel a raktári egységek változó nagyságúak, és ezek változó számú dokumentumot, változó évfolyamot tartalmaznak.

1884-ben, a Hírlapkönyvtár alapításának évében a közlekedési miniszternek a Vasárnapi Újságban megjelent kimutatása szerint a kurrens gyarapodás 1883-ban 638 hírlap és folyóirat volt. Ma évente mintegy százötvenezer dokumentummal és körülbelül nyolcezer kötetrel gyarapszik ez az állomány. Ez sajnos közel sem fedti le a forgalomban lévő teljes sajtótermést.

Feldolgozás

Természetesen e hatalmas gyűjtemény feldolgozása, karbantartása, tárolása, megőrzése olykor leküzdhetetlen akadályok elé állítja a könyvtárost. Egy kicsit cinikusan mondhatnánk, hogy könnyű volt Szinyeyinek és munkatársainak a

hőskorban mindent nyelvek szerint csoportosítva, betűrendben felállítani, bekötetni, nagyobb részben cédulázni. Nekünk ez alig-alig sikerül.

Állandó versenyfutásban vagyunk a feldolgozandókkal a hatalmas mennyiség, és persze a periodikumok sokfélesége miatt is. Dezsényi Béla mondta egyszer egy előadásában, hogy „...a periodika olyan, mint az élő ember, katalógusa tulajdonképpen egyúttal életrajzi lexikon is.” De ugyanő mondta azt is, hogy „...vegyék tudomásul, a periodika mindenre képes!” Különösen ma, amikor a lapkiadásban, lapszerkesztésben, a sajtótermékek születésében, terjesztésében szinte naponta új meg új műfajokkal, jelenségekkel és tendenciákkal találkozunk, amelyekkel a szerzeményezéstől a különböző szolgáltatásokig meg kell küzdenünk.

De egyszerűbbek voltak – ha voltak – a címléírás szabályok is. Olykor annyira egyszerűek, hogy az állomány mintegy egyharmada ma rekatalogizálásra szorul, amit munkaerő hiányában igen-igen kis lépésekben, de folyamatosan végzünk.

A nehézségek egy részét megoldaná a periodikumok országos lelőhely-nyilvántartása, egy bárholnan elérhető központi adatbázisa.

Reményeink szerint a nemzeti könyvtár új integrált rendszerének segítségével pár év alatt megvalósítható. A valódi megoldást természetesen – legalábbis a nyilvántartások tekintetében – egy, az egész könyvtári rendszert átfogó integrált rendszer és az osztott katalogizálás jelentené. Sajnálom, hogy azt kell mondanom, ez a vágyunk még az utópiák kategóriájába tartozik.

Raktározás

De mindennél nagyobb nehézséget jelentett a hőskorban és jelent még ma is a helyhiány. Szinnyi szép tervet dolgozott ki, amelyben két termet kért a magyar, egy termet pedig az idegen nyelvű anyag elhelyezésére. Az egyik teremben a hírlap olvasók számára is helyet adott volna. Ám a múzeum helyviszonyai csupán egy folyosó polcokkal való berendezését tették lehetővé.

NAPILAPOK

HETILAPOK

HAVILAPOK

MAGAZINOK

IDŐSZAKI
KIADVÁNYOK

TERJESZTŐK

TELEKOM-
MUNIKÁCIÓ

KÖZTERÜLETI
REKLÁMOK

ELADÁSHELYI
REKLÁMOK

KIÁLLÍTÁSOK ÉS
VÁSÁROK

ÜGYNÖKSÉGEK,
NYOMDÁK,
KIVITELEZŐK

HIRDETÉSI ENCIKLOPÉDIA

Média Hirdetési Árak és Szolgáltatások
21. kiadás 2002. szeptember

HAZÁNK EGYETLEN MÉDIA ADATTÁRA
félévente bővítve és aktualizálva

KÖNNYEN KEZELHETŐEN
900 oldalon közel 4000 média adatai
10 tartalomjegyzék és 4 regiszter segítségével

ÁTFOGÓAN
média adatok + média adatbanki jelentések
kivitelezők minden szakterületről + szakcikkek,
szövevségek, újságírók és szövívők részletes adatai

BARÁTSÁGOS ÁRON
könyv 1 Ft-os médiánkénti áron
CD 0,5 Ft-os médiánkénti áron
ingyenes faxbanki és felvilágosítási lehetőségek

Megrendelhető

S&S Karakter Kft. • 1055 Bp. Honvéd u. 40.
Telefon: 302-7288, 301-0239 Fax: 475-0803
E-mail: mediaasz@vnet.hu

A raktározás különböző csoportokban történt (magyar, hazai német, hazai egyéb idegen nyelvű és külföldi hírlapok). Ezen belül a rendezés a címek betűrendjében történt.

A raktározásnak ez a módja az akkori mennyiségnek megfelelő volt, és a csoportosítás a kezdetleges cédulázottság miatt igen bölcs megoldásnak mutatkozott.

Ám az áradat megindult, ezért újabb és újabb folyosók polcozásával, külső raktárakkal kellett (és kell!) lépést tartani. A Szinnyi József által 1887-ben megállapított 8789 kötethez képest 1902-ben – a könyvtár alapításának századik évfordulóján – már több mint húszezerre becsülték a könyvtár hírlapanyagát, 1929-ben – a Hírlapkönyvtár fennállásának negyvenötödik évfordulóján – pedig már hatvanezer kötetről szólnak a feljegyzések. Ma viszont, mint említettem, már eljutottunk a négyszázezer kötetig, a raktárak tele vannak, néhány hónap óta ismét külső raktár igénybevételére kényszerülünk.

A Hírlaptár csupán fennállásának első néhány esztendejében volt abban a helyzetben, hogy gyarapodásából a teljes évfolyamokat válogatás nélkül beköttesse.

Az 1890-es évekből már maradt kötetlen anyag, és maradtak betűrendben kolligátumokba helyezett csonka évfolyamok is. Az első világháborúig csak a kevésbé használt időszakai sajtótermékek bekötéséről mondtak le a tár munkatársai, ám a kötésre „érdemtelennek” ítélt kiadványok köre egyre bővült, és bővül a mai napig is. Azzal ugyan minden szakember tisztában van, hogy a periodikumok elvileg csupán bekötve képeznek könyvtári állományt, anyagi és egyéb okokból mégis egyre nagyobb kompromisszumokra kényszerülünk.

Elsőként a lap belső tartalma, értéke, használtsága alapján szelektálunk, ám felmerülnek egyéb szempontok is, elsősorban természetesen a teljesség kérdése, de meghatározhatja a döntésünket a kiadványok tipográfiai vagy egyéb küllembeli „rendellenessége” is. Arra gondolok, hogy az egyes számok mérete azonos-e, van-e megfelelő szélességű margójuk, nincsenek-e ún. „iker lapjaik”, mellékleteik, tábláik, posztereik, amelyeket kötéskor és az ezt megelőző vágáskor megsértenénk.

És ha már állományvédelemről esett szó, végezetül kérem, szívleljék meg, alkalmazzák és főként alkalmazzassák munkatársaikkal, olvasóikkal a periodikumokra is *Rozsondai Mariann* jótanácsait:

„A jó könyv jó barát. Ennek megfelelően bánjunk vele. Olvasásakor ne hajtsuk az egyik könyvfedelet a másik alá, és ne nyúljunk piszkos kézzel a könyvhöz... Lapozáskor ne gyűrjük a papírt, és ne nyálazzuk hozzá az ujjunkat... A ceruza, a zsebkendő, a szemüvegtok vagy a gyufaszál nem könyvjelzőnek való. ... Polcunkon a könyvek egyenesen és ne túl szorosan álljanak. A sokáig ferdén tartott könyv teljesen elveszti formáját. A könyvet ne kapitálisánál fogva húzzuk ki, mert előbb-utóbb leszakad a gerince.” A megőrzendő hírlapok és folyóiratok esetében ezeket az intelmeket fokozatosan szívleljük meg, mivel, mint az elején mondtam, a periodikum még esendőbb a könyveknél, hiszen készítőjük is rövidebb életre szánja azt.

Kocsy Lászlóné

Gyarapodás adófelajánlásból

1992-ben az MTA Könyvtára megvásárolta a neves festőművész, Bernáth Aurél kéziratos hagyatékát, és mintegy nyolcezer levelet a családtól. Bernáth Aurélnak

szépírói munkássága is számottevő. A hagyatékban a kéziratok mellett főleg neves embereknek hozzá írt levelei találhatók.

2001-ben viszont Bernáth Aurélnak fivéréhez, Bernáth Caesar Miklóshoz, ennek családjához és édesanyjához, Bernáth Béláné Roboz Attalához írt mintegy négyszázötven levelét kínálták megvételre.

Bernáth Aurél lakása a II. világháborúban szinte teljesen elpusztult, az 1945 előtti levelezéséből alig maradt valami. A 2001-ben megvételre ajánlott levelek éppen az 1910-es évektől az 1970-es évek derekáig terjedő időszakot fogják át. Ezekben a levelekben a neves festő fivérének személyes és szakmai élményeiről, véleményéről, mindennapjairól számol be. Így ez a több mint négyszázötven levél fontos kiegészítő része a már itt lévő hagyatékban. Bernáth Aurél levelein kívül az anyag tartalmazza a festő feleségének, dr. Pártos Alice-nak 27 levelét, valamint a Bernáth családra vonatkozó 19 dokumentumot. Ismételten érdemes hangsúlyozni, hogy a vételre ajánlott anyag különösen fontos, mert a neves *festő leveleit* tartalmazza, míg a korábbi hagyaték döntő része a hozzá írt levelekből áll, s a két hagyatékrész szorosan összefügg.

A Bernáth Aurél-levelek vételéhez jelentősen hozzájárult a 2001-ben befolyt és az MTA Könyvtára javára befizetett SZJA 1%-a, 96 894 forint. *Köszönetünket fejezzük ki érte:*

MTA Könyvtára

Az OSI Information Program könyvtárosképző központjainak kétnapos tréningje a Széchényi Könyvtárban

2002. június 13–14-én – az OSI szervezésében – az Országos Széchényi Könyvtár látta vendégül a közép-kelet-európai országok könyvtárosképző központjainak képviselőit. A konferencia meghívottjai voltak Beloruszia, Bosznia, Horvátország, Csehország, Kazahsztán, Kirgízia, Lettország, Litvánia, Moldova, Mongólia, Montenegró, Örményország, Szlovénia, Ukrajna és Üzbegisztán könyvtárosképzéssel foglalkozó központjainak vezetői és munkatársai. Magyarországot a programban részt vevő szombathelyi Berzsényi Dániel Főiskola Könyvtár- és Információtudományi Tanszékének vezetője, *Pálvölgyi Mihály* és egyik oktatója, *Frank Róza*, a Könyvtári Intézet részéről pedig *Bartos Éva* és *Hangodi Ágnes* képviselte. A tanácskozás nyelve angol és orosz volt, a

szinkrontolmácsok teljesítmé-

OPEN SOCIETY INSTITUTE • Budapest

nyét mindkét nap végén hatalmas taps jutalmazta. A kétnapos program alappilléreit a képzés helyi szintjeinek, illetve a nemzeti és a nemzetközi együttműködés formáinak bemutatása jelentette, a legfontosabb témák között pedig a központok menedzsmentjének és marketingpolitikájának kérdése, valamint a képzési tantervekről szóló beszámolók szerepeltek.

A program a vendégek érkezésének napján (június 12-én) este fogadással kezdődött, amelyen *Monok István*, az OSZK főigazgatója köszöntötte a program résztvevőit, felhívta figyelmüket a nemzeti könyvtár bicentenáriumi ünnepségeire és kiadványaira, valamint a Corvina-kiállításra.

A szakmai program első napjának nyitó előadását *Lyn Robinson*, az OSI Information Program vezetője tartotta. Az előadás kitért az OSI

által támogatott képzési központok megalakulásának történetére (2000-ben kilenc, 2001-ben nyolc, 2002-ben pedig két központ jött létre), a központok munkatársai angol és amerikai szakmai útjainak tapasztalataira és a korábban a résztvevők által beküldött beszámolók alapján készített SWOT-analízis ismertetésére. Az elemzés segítségével a későbbiekben kialakíthatók a képzési központok jövőbeni programjai, a fejlesztés irányai és lépései. Az előadást – a szokásos munkamódszernek megfelelően – vita és csoportmunka követte. Az első nap délutánján a helyi szintű képzést két előadás mutatta be: a Litván Könyvtárosképző Központ munkatársai többéves tevékenységükről és meghirdetett, illetve sikeresen lebonyolított tanfolyamaikról beszéltek, a horvátországi előadók pedig újonnan alakult központjuk létrehozásának örömeiről és nehézségeiről számoltak be. Az első nap programja a Centrál Kávéházban elköltött vacsorával zárult.

A második nap délelőttjén a lett nemzeti könyvtár igazgatójának előadása a képzés nemzeti szintű együttműködésének példáját mutatta be. A téma aktualitását talán kellőképpen bizonyítja az a tény, hogy *Andris Vilks* a tanácskozás előző napján kapott értesítést arról, hogy a lett

parlament harmadik olvasatban elfogadta az élet-hosszig tartó tanulásról szóló rendeletet úgy, hogy a megvalósításhoz szükséges pénzügyi forrást is biztosította. A cseh Országos Műszaki Könyvtár igazgatója, *Martin Svoboda* a nemzetközi együttműködés egyik lehetséges formájának, a képzésben részt vevő intézmények konzorciummá szerveződésének már működő példáját ismertette: a CASLIN tagjai között ott van a cseh és a szlovák nemzeti könyvtár, valamint a két ország egy-egy nagy szakkönyvtára.

A második nap délutáni programja előtt – a korábbi összejöveteleken megszokott, de a nagy hőségben csak különösen nagy erőfeszítéssel létrehozható csoport-kohézióknak köszönhetően és eredményeképpen – hosszas fényképezkedés zajlott a nagyterem Oroszlános udvarra néző er-

Beszámoló az Egyházi Könyvtárak Egyesülete 2002. évi közgyűléséről

kélyén a tolmácsok részvételével. A program folytatása visszatért az egyes képzési központok példáinak bemutatásához, így kerülhetett sor néhány oktatási program és tanterv ismertetésére. A szlovén Nemzeti és Egyetemi Könyvtár vezetője, *Melita Ambrožič* és Frank Róza közös előadásának az volt a mozgatórugója, hogy ők korábban már részesei voltak együtt az amerikai University of Illinois, Urbana-Champaign által szervezett szakmai tanulmányútnak, és ott a szellemi szabadság, az információhoz való szabad hozzáférés és a könyvtárak kapcsolatának témájában egy kurzuson is részt vettek. (Előadásuk első részét a szakmai tanulmányúton készült digitális fényképekkel illusztrálták.) Az USA-ban elsajátítottakat mindketten beépítették saját intézményük oktatási, tanfolyami tematikáiba – az előadás második részében a már lezajlott programok és tanfolyamok tapasztalatairól számoltak be.

A program utolsó részében – a csoportmunka előnyeit ismét kihasználva – *David Bawden*, a londoni City University tanára foglalta össze a kétnapos tanácskozás legfontosabb eredményeit, következtetéseit, tapasztalatait, és a jövőre vonatkozó elképzeléseket:

- a képzési központok működéséhez feltétlenül szükség van további szellemi és anyagi, pénzügyi források feltárására;
- a későbbiekben még szervezettebben kell megoldani a képzők továbbképzését;
- ki kell aknázni a távoktatás kínálat lehetőségeit;
- az információs társadalom változásaihoz igazodva új oktatási programokat kell kidolgozni;
- a központok működéséhez a helyi sajátosságoknak legmegfelelőbb együttműködési formákat (egyedi központok, konzorciumok, hálózat) kell kialakítani;
- folyamatosan fejleszteni kell a képzési központok menedzsmentjét és marketing-tevékenységét.

A tanácskozás záró szavait *Rima Kupryte*, az OSI Information Program budapesti vezetője mondta, biztosítva a kelet-európai országok könyvtárosképző központjait a további támogatásról. A magas színvonalú, mégis jó hangulatú konferencia elegáns és gördülékeny megvalósulásában nagy szerepe volt az OSI részéről *Márkus Nóra*, az OSZK részéről *Vas Viktória* szervező munkájának is.

Bartos Éva–Hangodi Ágnes

Az Egyházi Könyvtárak Egyesülete 2002. július 1. és 4. között Pannonhalmán tartotta éves összejövetelét.

A négynapos program július 1-jén délután kezdődött. *Dr. Várszegi Asztrik* főapát úr köszöntötte a vendégeket, majd közösen részt vettünk a szerzetesek imádságán, a zsolozsmán. Az ünnepi vacsora közben és után kötetlen beszélgetésben volt mód a kapcsolatok ápolására.

Július 2-án reggel ökumenikus istentisztelettel indult a nap, melyen *Ittész János* evangélikus, *dr. Bölcskei Gusztáv* református püspök és *dr. Várszegi Asztrik* főapát úr szolgált. Ezután kezdődött a *Régi és új – Az egyházi könyvtárak szerepe és feladata az információs társadalomban* című konferencia. *Bánhegyi Miksa* atya mint házigazda, *G. Szabó Botond* mint elnök köszöntötte a vendégeket.

Az első előadó *dr. Koltay Tibor*, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Könyvtárának vezetője volt. Előadásának *A papír-könyvtártól az internet-könyvtárig* címet adta. Utána következett *dr. Kokas Károly* – Szegedi Tudományegyetem, Egyetemi Könyvtár – a *Hogyan digitalizáljunk? A digitalizálás lehetőségei és eredményei* című előadásával. Az előadók között volt *Kelemen Eörs* is, aki a Pytheas Kft. munkáját (ők digitalizálták a magyarországi corvinákat) mutatta be *A DigiBook könyvdigitalizáló rendszer* című előadásában. A következő előadó *dr. Keveházi Katalin* – Szegedi Tudományegyetem, Egyetemi Könyvtár – volt, *Régi könyvek (gyűjtemények) számítógépes feldolgozása* című előadásával.

Az egyházi könyvtárak zömében az Orbis programot használjuk, immár évek óta. Minden kisebb számítógépes program esetében, így az Orbis programmal kapcsolatban is felmerül, hogy mennyire felel meg azoknak a követelményeknek, amelyeket a korszerű feldolgozó munka megkíván. Bár ősszel egy önálló konferenciát terveztünk a témáról, mintegy gondolatébresztőként a szervezők beiktattak egy *Szoftverfejlesztés az egyházi könyvtárakban* című előadást is. *Broczky*

A győri Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár határon túli kapcsolatai

István (Országos Katolikus Gyűjteményi Központ), az Orbis jó ismerője, Berecz Ágnes (Ráday Könyvtár) és Török Bea (Szegedi Hittudományi Főiskola Könyvtára) szólalt meg. Az utolsó előadó a házigazda, Bánhegyi Miksa volt (Főapátsági Könyvtár, Pannonhalma). Előadásának címe: *Az egyházi könyvtárak evangelizációs szerepe a XXI. században.*

A tanácskozás után kezdődött a közgyűlés, melyen az elnök, G. Szabó Botond (Debrecen) beszámolt az EKE és az elnökség elmúlt évi munkájáról. A közgyűlés három új tagot vett fel az egyesülésbe: a Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegyei Könyvtárát, a Sarutlan Karmelita Rend Könyvtárát és a Kárpátaljai Református Egyház Könyvtárát. Ez utóbbi könyvtár az első határon túli tagkönyvtár. Az összejevetelen az idén más határon túli könyvtárosok is részt vettek, Gyulafehérvárról, Kolozsvárról.

A közgyűlés után a kollégák megismerkedtek Pannonhalmával. Bár szinte mindannyian jártak már az apátságban, a felújított épületegyüttes mindenki számára tartogatott meglepetést. A csoport megnézte a templomot, a kerengőt, a könyvtárat és a két kiállítást (az állandó kiállítást az apátság kincseiből és a *Docete – Tanítsatok. Bencések a magyar oktatás és nevelés szolgálatában 1802–2002 című kiállítást*). Késő délután kezdődött dr. Áment Lukács bencés szerzetes orgonakoncertje, majd Várszegi Asztrik főapát úr adott fogadást a vendégek részére.

Július 3-án reggel szakmai kirándulásra indultunk. Útvonalunk Zirc, Veszprém, Tihany volt. Zircen megnéztük a műemlékkönyvtárat és egy a ciszterci rendet bemutató kiállítást. Veszprémben az ottani kollégák a primási palotában rendeztek számunkra kiállítást az Érseki Könyvtár és Levéltár kincseiből. Később megnéztük a székesegyházat, a Gizella-kpolnát és a Szent György-kápolnát is.

Kora délután érkezünk Tihanyba, ahol a tihanyi bencések vendégei voltunk. A szabadprogram után egy rövid orgonahangversenyre gyülekezett össze ismét a társaság, és a koncert után közösen néztük meg az apátsági templomot, az altemplomot, a kiállításokat.

Tihanyból már csak kevesen jöttek vissza ismét Pannonhalmára. A maroknyi csapat július 4-én reggel indult haza.

Ásványi Ilona
titkár

Áttekintésemben a legutóbbi évtized együttműködési alkalmait, formáit foglalom össze, amelyek során más-más cél vezérelt bennünket ausztriai és szlovákiai kapcsolatainkban. A Kismartoni Tartományi Könyvtárral (Landesbibliothek Eisenstadt) azért ápoljuk a barátságot, mert a mai Győr-Moson-Sopron megye történelmi elődmegei közül Moson és Sopron megyék nagy területei kerültek át Burgenlandba a trianoni békét követően. Igaz, hogy a közgyűjtemények Sopronban és Magyaróváron maradtak, a közös ügyeinkben való összefogás azonban (különös tekintettel a mintaszerű burgenlandi helyismereti munkára) értékes eredményeket hozott. Szlovákiai kapcsolataink legfőbb célja, hogy segítsük az ott élő magyar kisebbség könyvtárait a magyar nyelvű irodalom biztosításában, és támogassuk az ott dolgozó magyar könyvtárosok szakmai fejlődését, munkáját. Itt a Dunaszerdahelyi Csallóközi Könyvtárral (Žitnoostrovná knižnica Dunájská Streda), a Galántai Könyvtárral (Galántská knižnica), a Fórum Társadalomtudományi Intézet somorjai könyvtárával (Fórum Inštitút Bibliotheca Hungarica Šamorin) és a nagymegyeri városi könyvtárral ápoljuk a kapcsolatokat.

A közös munkát segítette, hogy Győr-Moson-Sopron megye 1991-ben a Galántai járással kötött együttműködési szerződést, ezt 2001-ben a szlovákiai változások miatt a nagyszombati megye három járásával létrehozott Dunamenti Régióval aláírt megállapodás váltotta föl. Ausztriával a Vas megye, Győr-Moson-Sopron megye és Burgenland által létrehozott Határmenti Regionális Tanács Tudományos és Kulturális Munkacsoportjában nyílik mód közös munkára.

Mindenekelőtt a személyes kapcsolatot kell említenem, amely évente egy-két kölcsönös látogatásban valósul meg minden partnerünk esetében. Ekkor beszéljük meg a következő esztendő közös programjait, pályázatait és a dokumentumok cseréjét. Legutóbb ez év tavaszán, a galántai könyvtár alakulásának ötvenedik évfordulójára szervezett ünnepségen vettünk részt. 1992 óta magyarországi periodikumokat fizetünk elő a galántai és a dunaszerdahelyi könyvtárnak,
(Folytatás a 23. oldalon)

(Folytatás a 18. oldalról)

amit ők szlovákiai folyóiratokkal viszonznak. Kiadványcserét minden partnerünkkel folytatunk, helyismereti gyűjteményünk értékes darabjait kaptuk például a kismartoni könyvtárból. 1992-ben, Kodály Zoltán születésének száztizedik évfordulója alkalmából a győri megyei könyvtár adta ki magyarul Anna Jonasová galántai könyvtáros *A zene mindenkié* című bibliográfiáját. Könyvtárunkat bemutattuk a galántai szakmai híradójában, szlovákiai kollégáink pedig esetenként a Kisalföldi Könyvtárosban jelentkeznek cikkekkel.

Mostanában újra megszaporodtak a tapasztalatcsere látogatások, és élénkült a szakmai rendezvényeken való részvétel. 1993-tól minden évben két szlovákiai (köztük érsekújvári) könyvtárosnak biztosítottunk egyhetes tapasztalatcsere utat megyénkben, a kilencvenes évek közepén azonban a szlovákiai kisebbségi politika következtében ezek három évre abbamaradtak. 1999-től pályázati forrásból több szlovákiai könyvtáros egyhetes, egy hónapos itteni továbbképzését, tapasztalatcsere látogatásait biztosítottuk. 1995-ben minisztériumi ösztöndíjjal dr. Szabó Imréné, a győri megyei könyvtár igazgatóhelyettese töltött egy hetet Ausztriában. 1992-ben dr. Horváth József kollégám kutatott egy hétig a kismartoni könyvtárban, a két intézmény közötti ösztöndíjtámogatás keretében. 1993-ban az Alpok-Adria Munkaközösségben szerveztünk Győrött egy szakmai tanácskozást az új könyvtári törvényekről, amelyen cseh, osztrák, horvát, szlovén és olasz könyvtárosok vettek részt. A szerzői jog volt a témája annak az 1996. évi győri szakmai rendezvénynek, amelyen a dunántúli megyei és az osztrák tartományi könyvtárak munkatársai vettek részt. A következő évben Somorján (Szlovákiában) szerveztünk kétnapos konferenciát magyar és szlovákiai magyar könyvtárosok részére *A könyvtárosok megújulása* címmel.

Több éven át támogattuk pályázati pénzből (Kölcsey Alapítvány) a szlovákiai partnerkönyvtárak állományának gyarapítását, ma inkább szakmai utakra és az ottani könyvtárak feltáró munkájának segítésére tudunk pályázati támogatást szerezni. Természetesen meghívtuk a nálunk folyó vetélkedőkre a szlovákiai magyar könyvtárak gyermek olvasóit, így nyert öt dunaszerdahelyi iskolás egynapos szigetközi kirándulást a megyei könyvtár vetélkedőjén. Szívesen fogadták kollégáink a Kossuth-évfordulóra, a millen-

niumra és más alkalmakra szervezett vetélkedők forgatókönyveit, pályázati füzeteket és egyéb kiadványait.

Végül meg kell említenem, hogy a Kisalföldi Könyvtárosok és Könyvtárak Egyesülete szoros kapcsolatot tart az osztrák könyvtáros egyesületekkel és a szlovákiai kollégákkal. Sok konferencián és tapasztalatcserén vettünk részt Ausztriában és Szlovákiában mi is, és az egyesület hét alkalommal szervezett több napos szakmai kirándulást e két országba.

Tuba László

Könyvtárosok köszöntése: Ötven év könyvtári krónikája*

Száraz tények, események. Töredékek. S mögötte könyvtár-, könyvtáros sorsok, emlékek. Kor és kortörténet. Visszatekintve mi ötlük fel benned? Az indulás buzugalma a lázas kultúrharc időszakában, a hőskorszakban? Felelevenítéd a hétköznapi hangulatát... Amikor a hiteltelen politikai időszakban kitartó munkával elfogadtattad magad, s rendíthetetlenül hittél a küldetésedben.

S mert benned őrződött, őrződik a könyv tekintélye, az olvasás szeretete, a papíros, a betű hite.

S így még dolgozni, könyvtárt szervezni, könyvtárost tanítani, visszamenőleg feldolgozni és néha sajtófélőrárt tartani, könyveket letétbe adni, rendezvényt szervezni, olvasómozgalmi felajánlást gyűjteni, vagy címléírást készíteni, katalógust építeni. Még gyalog, busszal, traktorral, stoppal, motorral, művelődési autóval, autóval.

S dolgozol egy szinte érintetlen szépségű megye vadregényes és szelíd tájait megismerve, a paradunyha alatt alvó Kapos völgyében, a tündéri Völgységben, vagy az áldott és átkozott Duna partján fekvő települések könyvtáraiban..., ezer szállal kötődve azokhoz a közösségekhez, amelyek nemzetiségi, népművészeti, kulturális értékeiket példaszerűen őrzik.

S örömmel fedezed fel munkatársaidban a falvak mindeneseit, szószólóit, a lakótársaikért tenni akaró és tudó embereket: Mayer Ági néni-
ket, Marsai Józsi bácsikat, Halász Julikákat, akik

*Elhangzott a megyei könyvtár 50 éves évfordulóján rendezett ünnepségen, Szekszárdon, szeptember 4-én.

Az eseményről szóló tudósítást következő számunkban olvashatják.

talán a legtöbbet a gyerekekért tették, hogy az anyanyelv megszerettetésével, az ismeretekben való tájékozódás elsajátíttatásával könnyebben megtalálják helyüket a világban.

S te még akartad és akarod, hogy éltető irodalmi értékek birtokában: Garay, Babits, Illyés, Lázár Ervin, Mészöly, Baka István, Csengey Dénes örökségén szolgálj az írni-olvasni tudást.

Ugye tudod még, milyen jó volt? Felszabadult nevetéssel befejezni egy statisztikai összesítést, egy leltározást, katalógus rendbetételét, s jóízűt beszélgetni (és enni) a helyi könyvtárossal – fogadva az ottani olvasók kommandálását a

párválasztásodhoz. Megéltél öszznépi raktárrendezéseket, s vidám gyermekkönyvtári gyűjteményköltöztetést – utcalezárással, több száz fős „láncsal”.

S örültél egy-egy megszépült könyvtárnak, új épület felavatásának: egy település ünnepi arcának.

S te emlékszel a régi könyvhetek vagy a szekszárdi írótanácskozások boldog előkészületeire, a találkozásokot követő, lelket szépítő beszélgetésekre, Csányi Laci bácsi, Ordas Iván, Baka Pista, Csengey Dénes könyvtári látogatásaira, a könyvtárhasználóként mindig visszatérő főiskolásokra, egyetemistákra, a szerenádos tengelici

továbbképzésekre, a kalandos és jókedvű utazásokra, vándorgyűlésekre, hazai és külföldi tapasztalatcserére. A XX. vándorgyűlés szekszárdi sikerére, a gyerekeket meseszóval álomba ringató, vadvirág illatú éjszakákra az olvasótáborokban.

S te megtapasztaltad, hogy nyílt eszmecsere színhelye is volt a könyvtár (politikailag talán kevésbé elfogadottan), és menedékhely. S hogy milyen jól esett az olvasók visszajelzése a személyes és személyre szóló tájékoztatás folyamatában. Egy praktikus megoldás: szedresi olvasónktól a kölcsönzők nyaranta a legnagyobb dinnyét kapták, hiszen ő a dinnyetermesztést könyvtári szakkönyvekből tanulta meg kiválóan.

S ha volt benned alázat és odafigyelés, elismerted munkatársaid kutatási eredményeit, publikációs tevékenységet, s érdeklődéssel vetted kézbe könyvtáraink kiadott köteteit.

S már lassan kitörlődik emlékezetedből, milyen euforikus buzgalommal vettük kézbe a dokufót, a fénylyukkártyát, s hogy ózdkodtunk először a számítógép használatától.

S feleded-e a reménytelen erőfeszítéseket, a vitákat meggyőzhetetlen tanácselnökkel, a harcot a megmaradásért, a mostoha munkakörülményeket, rosszkedvű pillanatokot, a morgós kollégákat és külön olvasókat (akik persze nem léteznek).

S aligha felejtethők a fájdalmak, a veszteségek, kollégák elvesztése. Gesztusuk, tanításuk, ügyszeretetük benned él. Őrizzük verseiket, bibliográfiáikat, művészi fotóikat – mindent.

S magad sem hitted, mi lett a könyvtárból. *A megye könyvtáraként*, a megyei rendszerre szerveződés közelségében, virtuális könyvtárhaszná-

lóival, a telematikai lehetőségek igénybevételével a könyvtár a tudás és az információ gyors, s reményeink szerint még gyorsabb közvetítője az itt élők, tanulók, a változtatni akarók számára, s egyben az ismeretközlés eszköze a megyéről a világnak. Mindez technológiaváltást, szemléletváltást, állandó tanulást és megértést kíván!

Kedves barátom, ugye a szíved a régi? (Kérem én is a Zala megyeikkel.) Hiszed, hogy elhivatott közvetítőkre van szükség. (Gondolok az utódokra.) A könyvtárosnak meg kell éreznie a kiválasztott szerepét.

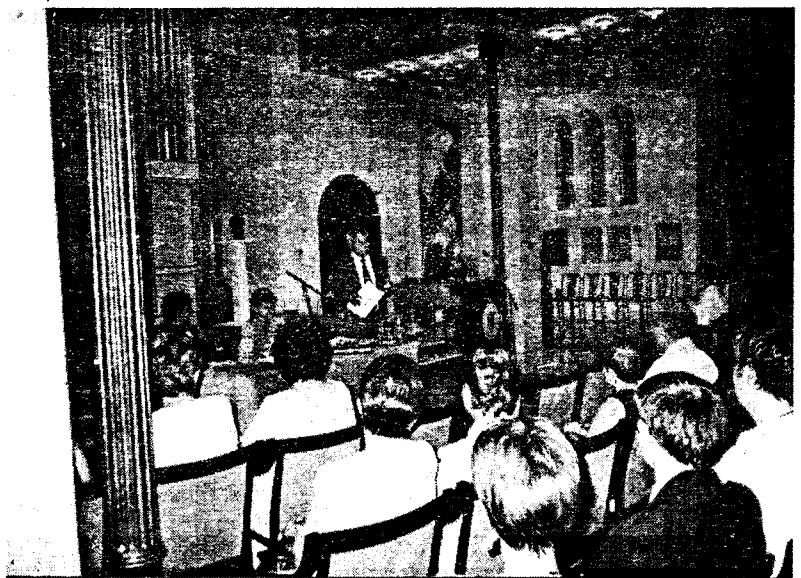
S hiszed, nincs az a tökéletes gép, hogy mellette ne tudnád, a „*hogyan tetszik lenni*” hétköznapi prózaisága mögött öröm van, a megszólított egy pillanatra fölragyog. Valahol ő is fontos. A könyvtárba jó bejönni, van kiért és miért.

Kedves barátaim! Szükségünk van rá, hogy mások tekintetében meglássuk arcunkat.

Elekes Eduárdné

Illyés Gyula Megyei Könyvtár, Szekszárd

A túloldalon fent:
Kocsis Imre Antal polgármester
köszönti az egybegyűlteket
Középső kép: *Találkozások*
Lent: *Illyés Máriát* köszönti
Elekes Eduárdné, az *Illyés Gyula*
Megyei Könyvtár igazgatója
és *dr. Horváth Béla*, a *PTE*
Illyés Gyula Főiskolai Kara igazgatója
Ezen az oldalon fent:
Skaliczki Judit üdvözlí az ünneplőket
Lent: *Lovas Henrik* volt igazgató
emlékezik a múltra

Hajnal László Gábor és a nemzeti könyvtár gyarapodása

A Szabad Európa Rádió magyar adása szerkesztőségének – mely 1950-től 1993-ig, több mint negyven éven át működött nyugaton – írott és hangzó dokumentumgyűjteménye hazaérkezett és az Országos Széchényi Könyvtárba került, ahol a közel másfélmilliónyi írott műsornapló-anyagot és a négyezer körüli magnótekeresztet átmásolták, illetve több éven át tartó munkával mikrofilmre fényképezték. Így ma már minden magyar állampolgár hozzáférhet a kronologikus sorrendben feldolgozott, teljes dokumentumanyaghoz. Sajnos azonban jelentős különösen a hangzó dokumentumok hiánya.

Ezeket a hiátusokat igyekeztek pótolni a SZER nagy rádiós egyéniségei saját archívumaik felajánlásával, így Mikes Győri Imre (Gallicus), Czupy Bálint (Bálint gazda), András Károly, Borbándi Gyula, Kovács K. Zoltán, Skultéty Csaba, Ekecs Géza, azaz Cseke László, Szamosi József, Rajki László s mások is. Néha sajnos tragikus hirtelenséggel bekövetkező elhalálozás folytán is gyarapodik a gyűjtemény, így a mostani nyáron Hajnal László Gábortól, a szociográfus írótól, költőtől, a SZER munkatársától kellett szomorú búcsút vennünk, aki teljes szellemi hagyatékát, írásait, kéziratokat és nyomtatásban megjelent műveit, hangfelvételeit, könyvtárát – benne a nyugati emigráció jeles magyar szerzőinek alkotásait – az Országos Széchényi Könyvtárra hagyta.

A Farkasréti temetőben, az írók parcellájában helyezték örök nyugalomra. Alakját, egyéniségét, szellemiségét az ott elhangzott búcsúbeszéd keretében szeretnénk megörökíteni. Nagy Zoltán, az OSZK Mikrofilm- és Fényképtárának vezetője, az író fiataalkori barátja búcsúzott tőle a megidézett szavakkal:

Tisztelt gyászoló gyülekezet, kedves Gábor!

Mindig a legelső lépést a legnehezebb megtenni, s én itt állok most ugyanúgy elszorult torokkal, izzadt tenyeremet ökömbe szorítva, dacosan szembeszállva a lehetetlennel is, mint a 60-as évek végén, tán 1968-ban, csoportosulásunk idején, a főváros forró terén, a nagykörúton, a New York-palota előtt, az EMKE-nél vagy a METRO Klubnál, amikor pénz, jegy és jog nél-

kül igyekeztünk bejutni, a kitaszítottak, de újra meg újra próbálkozók vad akaratával.

Bejutottunk? Hát bejutottunk. Te bejutottál álmaid fővárosába, az akropoliszba, s most már visszavonhatatlanul a panteonba is. Milyen áron? Magyaroknak s igaz embernek kijáró áron, a folyamatos harc árán.

A nagy lázadás során megszületett dacod s írói akaratod, mely 1969-ben a börtönbe jutott, nem hagyott alább, s kiszabadulásod után, 1970-től egy keményebb, de eredményesebb szakasz indult be életedben.

A sajtópalota környékén, a Hungária Kávéházban találkoztunk, s egymáshoz csapódva vitatkoztunk. Ott volt Simonfy András, Döbrentei Kornél, Munkácsy Miklós, Balaskó, Bakondi Robi, az angol, Rajki László. A nagy öregek, Zelk Zoltán, Csurka, Kolozsváry, néha jókedvükben leereszkedtek hozzánk. Megismertek, az igazi megismerést azonban az írásaink megjelenése jelentette. Számodra is. A kor leginkább számon tartott lapjaiban, a Valóságban, az Alföldben, az Új Forrásban jelentek meg szociográfiáid, társadalmi tanulmányaid, hogy csak a legismertebbekre utaljak. De hát milyen témák voltak ezek? A börtönbe került fiatalok sorsa, a rossz orvosi ellátás, a szegénység, az alkoholba menekültek problémái...

A baj ott volt, hogy egyre többen olvasták és ismerték tanulmányaidat. Ezért a túrésnek vége szakadt, és újból a tiltás következett. A Fiala Írók József Attila Körét bezárták. Te kemény szavakkal ítélted el ezt. Igaz és kemény szavakat mondtál az igazságtalanságról, és sugárzott belőled a mély és ragaszkodó szeretet a barátok, a család, a gyerekek iránt.

Az elhallgattatottak egymás után mentek el nyugatra, s te sem tehetted mást, mint hogy az emigráció útjára lépj. Mi, akik itt maradtunk, szomorúan vettük távozásod hírért. Ennyi év után is azt mondom azonban, hogy igazad volt. A világ kinyílt számodra, tehetséged és akaratod elvitt Münchenbe, majd Amerikába, s lehetővé tette, hogy tizenegy nagy könyved, tanulmányod jelenjen meg – 1982-től évenként több is –, melyeknek híre bejárta a magyarok lakta világot. Az itthoniak számára az egyetlen reménysugarat, a napi friss és igaz tájékoztatást jelentő Szabad Európa Rádió mindig szabad munkatársa lettél. Így, ha téged nem is láthattunk, de hangodat hallhattuk, s egymásra hunyorítva mondtuk, ma is beszélt a haver.

HAJNAL LÁSZLÓ GÁBOR

VIRRASZTANI FÉLELEM NÉLKÜL

A nyugati magyar sajtó múltja-jelene

PATRIOT Kiadó

Az Eörs és az Új Látóker

Tótfalusi Kis Miklós kései
örökösének sorza
MOLNÁR JOZSEF müncheni nyomdása

Másfél évtized küzdelem tétl:
SZIVÁRVÁNY

Száz évnél kiűzdelem után -
"Kivégzés":
KATOLIKUS MAGYAROK VASÁRNAPJA

Szellemi honvédelem az
emigrációban: NEAZTÓR

A magyarországi szolgálatában álló
emigrációs lap: ÚJ HÍRŐR

Havonta 500 tonna papír:
KANADAI MAGYARSAJÓ

Az egység szolgálatában:
KATOLIKUS SZEMLE

Irgalmas hitvallások: NEAZTÓR

Megjelenhettek írásaid a legjelesebb lapokban, a Kanadai Magyarországon, a Katolikus Magyarok Vasárnapjában, a Bécsi Naplóban, a párizsi Irodalmi Újságban. Így vált lehetővé, hogy kiadót, nyomdát hozz létre Novum néven, és megalapítsd a Nemzedékek című folyóiratot, melyet felelős szerkesztőként vezettél, amit itthon nem tehetél volna meg.

A sors az igazakat mindig visszaviszi a legáhitottabbhoz, a számukra legfontosabbhoz, a hazához. A rendszerváltozás után te is hazatérhettél.

Újbóli találkozásunk apropóját éppen a te életműved gerincét is képező SZER-nek az 1993. október 31-ével történt bezárása adta, mert hosszas huzavona és vívódás után az USA elnöke hozzájárult ahhoz, hogy a SZER magyar anyagát az Országos Széchényi Könyvtárban helyezték el. A véletlen szerencse úgy hozta – s ez volt egyúttal a legjobb megoldás –, hogy a SZER magyarországi fő képviselője az a Rajki László lett, aki neked Münchenben jó barátod, harcostársad, szomszédod volt.

Nekem pedig az a megtisztelő feladat jutott, hogy a SZER írott dokumentumainak átmentését megszervezzem munkatársaim segítségével, ami másfélmillió oldal mikrofilmezését jelentette. A munkát tervezgetve egy késő decemberi havas estén találkoztunk össze újból mi hárman, s találtunk egymásra ismét. Újabb köteteid, a Rabközelen, a Remények zsellérje, a Szunyogháló már egymáshoz kötődve készültek el. A felfeldobott kő tehát visszahullott, s kívánságod, melyet a hazatérésed utáni első könyved címében fogalmaztál meg: legyen az író hasznos akarat, igazzá vált. Azzá lettél, és azzá tettél másokat is, mert köteteid megjelenési munkálatai során barátokat szerezteél a nemzeti könyvtárban. Az a korábban megfogalmazott kívánságod pedig, hogy írói munkásságod termékei, a SZER-ben elhangzott előadásaid, hangzó anyagaid, s teljes szellemi örökséged a nemzeti könyvtárba kerüljön, sajnos előbb vált valóra, mint ahogy azt elterveztük. Munkásságodat, emberi méltóságodat és jó híredet a nemzeti könyvtárban megőrizzük.

Igazad lett tehát, még ha úgy is, ahogy ezt Veres Miklós barátunk mindannyiunk számára végérvényesen megfogalmazta: „Itt csak annak lehet igaza, kire rámorzsálódott laza göröngyével a haza.”

A SZERZŐ NYUGATON MEGJELENT KÖNYVEI:

CSAK A REGGELEK BORZALMASAK...

Katolikus Magyarok Vasárnapja, Youngstown, és Nemzetőr, München, közös kiadás, 1982

HA A MOSOLYOK ELAPADNAK...

Katolikus Magyarok Vasárnapja, München, 1984

A JÚDÁSIDŐ ÁRVÁL...

Weller Publishing Co. Ltd., Toronto, 1985

EMBERMALOM

A szerző kiadása, München, 1985

HOLNAPTALANOK

Katolikus Magyarok Vasárnapja, Youngstown, 1986

PASSIO

Nemzedékek, München, 1988

ÜZENET AZ ÉLŐKTŐL

Katolikus Magyarok Vasárnapja, Youngstown, 1988

KERESZT A PORBAN...

Katolikus Magyarok Vasárnapja, Youngstown, 1989

SELYMÁK

Katolikus Magyarok Vasárnapja, Youngstown, 1990

MÜSTRA

Katolikus Magyarok Vasárnapja, Youngstown, 1991

MAGYARORSZÁGI KIADÁSOK:

LEGYEN AZ ÍRÓ HASZNOS AKARAT...

Antológia Kiadó, Lakitelek, 1994

VIRRASZTANI FÉLELEM NÉLKÜL

(A NYUGATI MAGYAR SAJTÓ MÚLTJA-JELENE)

Patriot Kiadó, Sopron, 1996

RABKÖZELBEN

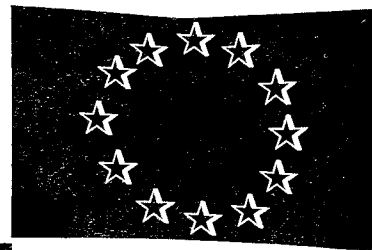
BŐRTÖNKÖNYV

EduTech Kiadó, Sopron, 1998

REMÉNYEK ZSELLÉRJE

VERSEK 1970-TŐL 2000-IG

EduTech Kiadó, Sopron, 2000

A csatlakozási tárgyalások eseménynaptára

(A 2002. 6. számban közölt eseménynaptár folytatása)

1999. december 7. A bilaterális kormányközi konferencia negyedik miniszteri szintű tárgyalási fordulója Brüsszelben
Napirenden: a szeptember 30-i és a november 12-i főtárgyalói forduló dossziéja, továbbá a Környezetvédelem. Az ideiglenesen lezárt kategóriába került az EMU fejezet.
1999. december 10–11. Európai Tanács, Helsinki. Új csatlakozási stratégia: tárgyaláskezdés a második körös országokkal, a csoportos megközelítés vége, egyúttal a differenciálás elvének hangsúlyozása. Törökország tagjelölti státuszának elismerése a tárgyalások megkezdése nélkül. Intézményi reformok: Mérsékelt mandátumú IGC összehívása 2000 februárjában, befejezés szándéka 2000 végéig, ratifikáció 2002 decemberéig. Az EU 2002 végétől kész az első új tagok befogadására (welcome, accueillir, aufnehmen).
1999. december 17–18. A „luxembourgi hatok” (a helsinki EiT-ig „5+1” országok megnevezésű csoport) kilencedik főtárgyalói találkozója Bledben
1999. december 20. Az Európai Integrációs Tanács harmadik ülése. Napirenden a Helsinki Csúcs eredményei és a csatlakozási tárgyalások fejleményei voltak.
2000. jan. 1–jún. 30. Portugália az EU soros elnöke
2000. január 31. A Magyar Köztársaság Országgyűlésében képviselt hat parlamenti párt és a kormány konzultációja. A külügyminiszter kezdeményezésére megtartott konzultáción megegyezés született a havi találkozóról, illetve a Házelnök és az Európai Ügyek Bizottsága (EIÜB) és a Külügyi Bizottság (KB) elnökeinek meghívásáról
2000. február 14. Intézményi kormányközi konferencia kezdete
2000. február 15. A csatlakozási tárgyalások megkezdése a „helsinki hatokkal” (Bulgária, Lettország, Litvánia, Románia, Szlovákia és Málta)
2000. február 22. A kormány döntése a csatlakozási folyamat aktuális kérdéseiről. Helsinki után a céldátum 2003. január 1. Legfőbb célkitűzés a tárgyalások befejezése 2001 végéig
2000. március Updating-monitoring kezdete
2000. március 6. Második hatpárti konzultáció
2000. március 14. Kormányülés. Tárgyalási álláspont elfogadása (Költségvetés), ill. módosítása (Külkapcsolatok) – beadás március 15-én Brüsszelben
2000. március 23–24. Rendkívüli Európai Tanács, Lisszabon. Téma: foglalkoztatás, információs társadalom, gazdasági fejlődés
2000. március 28. Első tárgyalási forduló a „helsinki hatokkal”. Technikai kérdések tisztázása és az első tárgyalási álláspontok beadása (5–8)
2000. március 30–31. A „luxembourgi hatok” 10. találkozója Cipruson (Paphos). Nagyobb tárgyalási dinamikát és az év végére csatlakozási forгатókönyvet igényelnek.
2000. április 6. Hetedik helyettesi tárgyalási forduló. Hat fejezet napirenden:
– megnyitásra kerülő fejezetek (regionális politika, pénzügyi ellenőrzés), – ideiglenesen lezárva (CFSP), – további tárgyalást igénylő fejezetek (árak, vállalati jog, szociális politika)
2000. április 10. Az Európai Integrációs Tanács 4. ülése. A csatlakozási tárgyalások aktuális kérdései, a mezőgazdasági fejezet, a rendkívüli lisszaboni csúcsértekeztetés, s a Gazdasági és Szociális Bizottság Magyarországról készített jelentése témái szerepeltek napirenden.
2000. április 17. Harmadik hatpárti konzultáció
2000. április 12. Társulási Bizottság 8. ülése, Brüsszel. Június 1-jén átlépés a „második szakaszba”. Rögzítve, hogy a kapcsolatokat érdemi probléma nem terheli.
2000. május 24–25. Társulási Parlamenti Bizottság 13. ülése, Budapest

2000. május 25. A „helsinki hatok” első érdemi főtárgyalói fordulója. Megnyitva-ideiglenesen lezárva: Szlovákia (8-6), Lettország (8-5), Litvánia (8-5), Bulgária (6-4), Románia (5-5), Málta (8-7)
2000. május 26. Nyolcadik főtárgyalói forduló, Brüsszel. Napirenden: – személyek, költségvetés, bel- és igazságügy (megnyitás), – iparpolitika, távközlés (formális „lezárás”), – áruk (egy kérdés marad nyitva: gyógyszer-törzskönyv)
2000. május 29. Az Európai Integrációs Tanács 5. ülése. Napirenden: „A Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetsége tagságának felkészültsége és véleménye az EU csatlakozásról” című anyag
2000. május 29. Negyedik hatpárti konzultáció
2000. június 5. A „luxembourgi hatok” második külügyminiszteri találkozója, Ljubljana. Közös nyilatkozat elfogadása (első tárgyalási szakasz vége; új minőségű tárgyalások megkezdése, év végén forgatókönyv a tárgyalások 2001. végi lezárására „with any candidate country”)
2000. június 6. A felülvizsgált ANP és Jogharmozációs Program (JHP), ill. a második féléves jogalkotási program jóváhagyása a kormány ülésén
2000. június 14. A bilaterális Kormányközi Konferencia ötödik miniszteri szintű fordulója. 13 fejezet napirenden, ebből: – ideiglenesen lezárva négy fejezet (ipar, távközlés, CFSP, pénzügyi ellenőrzés) – megnyitva mezőgazdaság. Közösen rögzítve: első szakasz véget ért, új minőség kezdődhet.
2000. június 19–20. Európai Tanács, Feira
2000. jún. 30–júl. 1. A „luxembourgi hatok” 11. Főtárgyalói találkozója, Krakko
2000. júl. 1–dec. 31. Franciaország az EU soros elnöke
2000. július 10. Ötödik hatpárti egyeztetés
2000. július 17. Az Európai Integrációs Tanács hatodik ülése. Napirenden: A Személyek szabad áramlása és a Szociálpolitika fejezetek kérdései, a Közvélemény-felkészítési Program II. szakasza, az ANP elfogadása
2000. szeptember 11. Hatodik hatpárti konzultáció. A Magyar Köztársaság Országgyűlésében képviselt pártok és a Kormány közös nyilatkozata a csatlakozási folyamat aktuális kérdéseiről
2000. szeptember 19. Hetedik Társulási Tanács, Brüsszel
2000. október 5. Kilencedik főtárgyalói forduló, Brüsszel. Napirenden: – Energia (ideiglenesen lezárva), – Külgazdasági kapcsolatok (ideiglenesen lezárva), – Vállalati jog, – Adózás
2000. október 11–12. Parlamenti Társulási Bizottság 14. ülése Brüsszelben
2000. október 13–14. Informális Európai Tanács, Biarritz
2000. október 16. Hetedik hatpárti konzultáció
2000. október 26. Az Országgyűlés Európai Integrációs Ügyek Bizottságának kibővített ülése. Napirenden: csatlakozási fejezetek
2000. november 8. Az éves jelentések és a Bővítési Stratégiai Dokumentum megjelenése. Az Európai Bizottság nyilvánosságra hozta az Éves Jelentést, és az összefoglaló értékelések helyett első ízben Bővítési Stratégiai Dokumentumot jelentetett meg. A bizottság megerősítette az egyéni elbírálás és a teljesítmény szerinti előrehaladás elvét, és állást foglalt a helsinki menetrend betartása mellett. A Bővítési Stratégiai Dokumentumban javaslatot tett a csatlakozási tárgyalások érdemi szakaszának megkezdéséhez vezető útra és eszközrendszerére.
2000. november 15. A „luxembourgi hatok” harmadik miniszteri találkozója, Budapest. A külügyminiszterek közös közleményt fogadtak el, melyben kifejezik, hogy a „csatlakozási tárgyalások 2001 végén, legkésőbb 2002 elején záruljanak le”
2000. november 16. Tizedik főtárgyalói forduló, Brüsszel. Napirenden: – Szociálpolitika, foglalkoztatás (ideiglenesen lezárva), – Szolgáltatás (további tárgyalást igényel)
2000. november 20. Nyolcadik hatpárti konzultáció
2000. november 20. Az Általános Ügyek Tanácsának vitája a bővítés stratégiai kérdéseiről
2000. november 22. Az Országgyűlés Európai Integrációs Ügyek Bizottságának második kibővített ülése. Napirenden: az éves jelentések és a „soft” fejezetek
2000. november 23. Miniszteri szintű Európai Konferencia, Sochaux
2000. november 30. Második plenáris EU vitanap az Országgyűlésben
2000. december 5. A csatlakozási Kormányközi Konferencia hatodik miniszteri szintű tárgyalási fordulója. Napirenden nyolc tárgyalási fejezet: Energia, Külgazdasági kapcsolatok, Szociális politika és foglalkoztatás, Adózás, Vállalati jog, Környezetvédelem, Közlekedés, Szolgáltatások szabad áramlása. Három fejezet lezárult: Energia, Külgazdasági kapcsolatok, Szociális politika és foglalkoztatás

2000. december 7. Állam- és kormányfői szintű Európai konferencia, Nizza
2000. december 7–11. Európai Tanács ülése, Nizza. Az Európai Tanács ülésén döntés született az intézmények reformjáról, ezzel az EU részéről teljesült a bővítés megkezdése előtt álló utolsó előfeltétel. Az EiT megerősítette a Bővítési Stratégiai Dokumentumot oly módon, hogy a felkészült tagjelöltek az abban előre jelzett ütemnél gyorsabban is haladhatnak a tárgyalásokon. Az EiT döntött arról, hogy 2004 folyamán hívja össze a következő kormányközi konferenciát az európai alkotmányozásról.
2000. december 11. A „luxembourgi hatok” főtárgyalóinak 12. konzultációja, Budapest
2000. december 18. Az Európai Integrációs Tanács 7. ülése. Napirenden: a nizzai csúcsmegállapodás eredményei, a csatlakozási tárgyalások előrehaladása, a kisvállalkozások csatlakozási felkészüléséről készült IPOSZ előterjesztés
2000. december 20. Az OGY Európai Integrációs Ügyek Bizottságának harmadik kibővített ülése. A „soft” fejezetek kerültek napirendre
2001. jan. 1–jún. 30. Svédország az EU soros elnöke
2001. január 11. Kilencedik hatpárti konzultáció
2001. január 23. Orbán Viktor miniszterelnök tárgyalást folytatott Göran Persson svéd miniszterelnökkel Stockholmban. A tárgyalások súlyponti témája a csatlakozási folyamat helyzete és a tárgyalások svéd elnökség alatti folytatása volt. Az EU svéd elnöksége az unió bővítését tette elnökségi programjának prioritásává.
2001. február 26. A Nizzai Szerződés aláírása. Az EU tagállamainak képviselői aláírták a Nizzai Szerződést. Ezt követően megkezdődhet a szerződés ratifikálásának folyamata mind a tagállamokban, mind az Európai Parlamentben.
2001. február 26–27. Az EU–Magyarország Társulási Parlamenti Bizottság 15. ülése, Budapest
2001. február 28. Az OGY Európai Integrációs Ügyek Bizottságának negyedik kibővített ülése. Napirenden: a tárgyalási fejezetek
2001. március 13. Guy Verhofstadt belga miniszterelnök Budapestre látogat
2001. március 23–24. Az Európai Tanács rendkívüli ülése Stockholmban
2001. március 28. Az OGY Európai Integrációs Ügyek Bizottságának ötödik kibővített ülése. Napirenden: a tárgyalási fejezetek
2001. március 29. Az Európai Integrációs Tanács nyolcadik ülése. Napirenden: a Személyek szabad áramlása fejezet, a rendkívüli stockholmi csúcsmegállapodás eredményei, a csatlakozási tárgyalások fejleményei, a közösségi jogszabályok fordításának helyzete, GM tájékoztató a kis- és középvállalkozások csatlakozási felkészítési programjáról, a szociális partnerek integrációs felkészülésének támogatásáról
2001. március 29. A csatlakozási tárgyalások 11. főtárgyalói fordulója, Brüsszel. A főtárgyalói fordulón 3 fejezet, az Áruk szabad áramlása, a Szolgáltatások szabad áramlása és a Vállalati jog fejezetét lezárták. Ezzel a lezárt fejezetek száma 17-re nőtt.
2001. április 4. Romano Prodinak, az Európai Bizottság elnökének magyarországi látogatása
2001. április 5. Tizedik hatpárti konzultáció
2001. április 9–10. A „luxembourgi csoport” országainak helyettesi szintű konzultációja a csatlakozási tárgyalások aktuális helyzetéről, Tallinn
2001. május 9. Az Európai Integrációs Tanács kilencedik ülése. Napirenden: a Személyek szabad áramlása fejezet
2001. május 15. A Társulási Bizottság kilencedik ülése
2001. május 23. A „luxembourgi csoport” országainak külügyminiszteri konzultációja, Prága
2001. május 29. Az OGY Európai Integrációs Ügyek Bizottságának hatodik kibővített ülése. A csatlakozási tárgyalások helyzete, a mezőgazdaság és a regionális politika témái szerepeltek napirenden.
2001. június 1. A csatlakozási tárgyalások 12. helyettesi szintű tárgyalási fordulója, Brüsszel. A főtárgyalói fordulón lezárásra került két újabb fejezet, a Környezetvédelem és a Vámunió. A jelenlegi szakaszban további tárgyalást nem igénylő fejezetek száma ezzel 19-re emelkedett. Napirenden szerepelt továbbá a Tőke szabad áramlása és a Személyek szabad áramlása fejezet, melyek a fennálló problémák miatt további tárgyalást igényeltek.
2001. június 5. Mádl Ferenc köztársasági elnök megnyitotta az Európa jövőjéről szóló magyarországi társadalmi vitát

2001. június 8. Az Európai Integrációs Tanács tizedik ülése. Napirenden: a Személyek szabad áramlása és a Tőke szabad áramlása fejezetek
2001. június 12. A csatlakozási tárgyalások hetedik miniszteri szintű tárgyalási fordulója, Luxembourg. A miniszteri tárgyalási fordulón az a 8 fejezet szerepelt napirenden (Áruk szabad áramlása; Személyek szabad áramlása; Szolgáltatások szabad áramlása; Tőke szabad áramlása; Adózás; Vállalati jog; Környezetvédelem; Vámunió), melyek a csatlakozási tárgyalások jelenlegi szakaszában további tárgyalást nem igényelnek.
2001. június 15. Az Európai Tanács ülése Göteborgban
2001. június 18. Tizenegyedik hatpárti konzultáció
2001. június 18. Az Európai Integrációs Tanács 11. ülése. Napirenden: a miniszteri szintű tárgyalási forduló eredményei, a munkaerőmozgással kapcsolatosan felállítandó munkacsoport összetétele, feladatai
2001. júl. 1–dec. 31. Belgium az EU soros elnöke
2001. július 10. Orbán Viktor miniszterelnök látogatása Brüsszelben a Belga Elnökségnél
2001. július 17. A Magyarország–EU Társulási Tanács nyolcadik ülése, Brüsszel
2001. július 27. A csatlakozási tárgyalások 13. helyettesi szintű tárgyalási fordulója. A főtárgyalói forduló napirendjén a bel- és igazságügyi fejezet szerepelt. A fejezet további tárgyalást igényel.
2001. szeptember 5. Az Európai Parlament határozata. Az EU bővítésről szóló határozata és a Magyarországról készített jelentés
2001. szeptember 6-8. A „luxemburgi csoport” országainak 14. helyettesi szintű konzultációja a csatlakozási tárgyalások aktuális helyzetéről, Portoroz
2001. szeptember 9. Az EU külügyminisztereinek informális találkozója a tagjelölt országok külügyminisztereinek részvételével, Genval. A tanácskozás napirendjének leglényegesebb eleme az Európa jövőjéről szóló elképzelések áttekintése volt.
2001. szeptember 11. Az USA elleni terrortámadás
2001. szeptember 21. Az Európai Tanács rendkívüli ülése. Napirenden: az USA elleni terrortámadás
2001. szeptember 21. Az OGY Európai Integrációs Ügyek Bizottságának hetedik kibővített ülése. Napirenden: a belga elnökség
2001. október 8-9. Az EU–Magyarország Társulási Parlamenti Bizottságának 16. ülése
2001. október 18. Európai Integrációs Tanács 12. ülése. Napirenden: a mezőgazdasági fejezet és a GM tájékoztatója a hazai kis- és középvállalkozók integrációs felkészítési programjáról.
2001. október 19. Az Európai Tanács informális értekezlete, Gent. Három nyilatkozat elfogadása: a szeptember 11-i támadásokat követő fejleményekről és a terrorizmus elleni küzdelemről; a gazdasági helyzet áttekintéséről; az euro bevezetéséről
2001. október 20. Európai Konferencia. A legfőbb napirendi pont a terrorizmus elleni küzdelem volt.
2001. október 24. Tizenkettedik hatpárti konzultáció
2001. október 29. Mario Monti versenypolitikáért felelős főbiztos tárgyalása Budapesten
2001. november 9. Michel Barnier a regionális politikáért és a kormányközi konferenciáért felelős főbiztos
2001. november 13. Az éves jelentések és a Stratégiai Dokumentum megjelenése
2001. november 16. Anna Diamantopoulou, a szociális ügyekért felelős főbiztos budapesti látogatása
2001. november 20. Az OGY Európai Integrációs Ügyek Bizottságának nyolcadik kibővített ülése. Napirend: Martonyi János külügyminiszter tájékoztatója a csatlakozási tárgyalások aktuális helyzetéről és a Magyarországról szóló országjelentésről
2001. november 23. A „luxemburgi csoport” országainak ötödik külügyminiszteri konzultációja, Limasszol. Az éves jelentések és a stratégiai dokumentum értékelése, a csatlakozási folyamat aktuális helyzete
2001. november 27-28. A csatlakozási tárgyalások 14. helyettesi szintű tárgyalási fordulója. A Verseny, valamint a Bel- és Igazságügyi fejezet volt napirenden. Az utóbbi ideiglenes lezárásra került.
2001. november 29. Az OGY harmadik plenáris Európai Integrációs Vitanapja
2001. december 11-12. A csatlakozási tárgyalások nyolcadik miniszteri szintű tárgyalási fordulója. A napirenden: a bel- és igazságügyi (az ideiglenes lezárást megerősítették), a Verseny és a Mezőgazdasági fejezet.
2001. december 15. A laekeni Európai Tanács alkalmával találkozó a tagjelölt országok kormányfőivel
2001. december 18. Az Európai Integrációs Tanács 13. ülése. Napirenden: a Közlekedés fejezet és a csatlakozási tárgyalások jelenlegi állása
2001. december 21. A csatlakozási tárgyalások 15. helyettesi szintű tárgyalási fordulója. A Közlekedés fejezetet sikerült ideiglenes lezárni. (A 2002-es év krónikájával folytatjuk.)

Magyar nyelvű könyvtárat avattunk a romániai Ipp községben

2002. augusztus 21-én nagy izgalommal és tele kétségekkel indultunk a romániai Ipp községbe egy 1700 kötetes könyvrakománnyal. A hosszú út végén igazi felüdülés volt a fogadtatásunk, és a nagyon kedves vendéglátás. Másnap a könyvek halmazából egy igazi kis könyvtárat építettünk. A gyors kipakolást és rendezést követően már az ünnepélyes átadásra gyülekezett a falu lakossága. Meglepetésként egy szép és tartalmas kulturális műsor részesei lehettünk a község lakóinak előadásában. Összefogott a falu az olvasás dicséréte mellett. Ebben nagy szerepük volt a pedagógusoknak, a református és a baptista közösségnek, valamint az RMDSZ helyi képviselőinek is. A helybeliek elmondása szerint már nagyon régen nem volt az ottani magyarságnak ilyen találkozója.

Hosszú út vezetett azonban addig, míg ez a könyvtár létrejöhetett. Éppen egy évvel ezelőtt, 2001 augusztusában kaptuk meg a Szilágy megyei Ipp község polgármesterének, Salánki Sándornak a levelét, melyben támogatást kért egy magyar nyelvű könyvtár felállításához. Levelében a következőket írta: „Kötelességünknek tartjuk anyanyelvünket megőrizni, ifjúságunkat nemzeti öntudatra nevelni, megismertetni velük múltunkat, történelmünket. Ehhez az itteni források szűkösek. Hiányt szenvedünk magyar nyelvű könyvekben.”

Kérését felkarolva – a Zalai Gyermekkönyvtáros Műhely szervezésében, a Deák Ferenc Megyei Könyvtár koordinálásával – 2001 szeptemberében felhívást juttattunk el a megye oktatási intézményeihez, valamint október elején a megyei sajtón keresztül a lakossághoz. (A Zalai Hírlap mindvégig figyelemmel kísérte akciónkat, a felhívás napjától a könyvtárávatóig.)

Annak ellenére, hogy többen még nem is hallottak e kis falu létezéséről, sokan érezték úgy, hogy segíteniük kell. Akciónk határidejének leteltére, 2001. november 30-ára, a megye több

pontjáról érkeztek visszajelzések az összegyűjtött könyvekről. Könyvtárunk természetesen vállalta e könyvek beszállítását, átválogatását, kijuttatását. Ehhez azonban további támogatókat kellett keresnünk. A leghosszabb időt a szükséges iratok hiánytalan beszerzése jelentette. Ta-

lálnunk kellett egy ottani kulturális alapítvány is, amely a dokumentumokat befogadja. Szerencsére ebben segített a „Kémerért” Alapítvány, amely tulajdonába vette a könyveket. A szállításra vonatkozó kérésünkre elsőre igent mondott Zala Megye Önkormányzata és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma is. Kálóczy Katalin minisztériumi főtanácsos nemcsak a szervezésben segített, hanem személyesen is elkísért bennünket.

Sok könyvtáros kolléga munkája fekszik abban, hogy mindez megvalósult. (Amiben még maguk az ippiék sem hittek igazán, s valljuk be, számunkra is kellemes meglepetés, hogy sokan megmozdultak a kérő szóra). Az igazi siker számunkra az lesz, ha az újonnan létrehozott könyvtárat használják is az olvasói. Az ehhez hasonló megmozdulások jelentik az olvasás éve program-sorozat igazi értelmét.

Prologus: A könyvadományok azóta is gyűlnek a folytatáshoz...

*Horváth Jenőné
Sebestyénne Horváth Margit
Deák Ferenc Megyei Könyvtár
Zalaegerszeg*

Árvíz az esztergomi Városi Könyvtárban

A könyvtár épületében az árvíz hetven centiméteren tetőzött, augusztus 18-án.

A veszélyeztetett dokumentumok és eszközök mentését augusztus 8-án kezdtük meg. Az árvízi előrejelzéseknek megfelelően mentettük a dolgokat egyre magasabbra és magasabbra, egészen 11-éig. Késő éjszakáig a helyszínen tartózkodtunk, felkészülve az esetleges gyors beavatkozásra is.

A könyvtár valamennyi dolgozója részt vett a mentésben. Folyamatos volt a kapcsolatunk a katasztrófa-elhárítással és a tűzoltósággal. Mindkét egységtől óriási segítséget kaptunk, nemcsak a védekezési munkák során, de a helyreállítás-kor is.

20-án a szentendrei katonák kihordták az épületből a homokzsákokat, és a tűzoltók magas nyomású fecskendővel kitakarították az iszapot. A könyvtár dolgozói 21-én kezdték el a polcok, a bútorok, a padlózat és az ablakok fertőtlenítés vizzel történő lemosását.

Ezt követően az ÁNTSZ, ugyancsak fertőtlenítőszerrel, lepermetezte az árvíztől érintett tárgyakat, falakat és ablakokat.

A kár felmérésére 22-én került sor.

Megállapítottuk, hogy egyetlen dokumentum sem esett áldozatul az árvíznek. Kár az eszközökben keletkezett, és az elöntött földszinti épületrészben.

A helyreállítási munkák megkezdésére csak a falak és a bútorzat kiszáradása után kerülhet sor. Ez egyben azt is jelenti, hogy a földszinten elhelyezkedő gyermekkönyvtár szeptember vége előtt semmiképpen nem nyitható ki.

A felnőtt könyvtár augusztus 29-én kinyitott.

Ez volt a fenntartóknak küldött feljegyzés, de volt egy szubjektív naplónk is. Ezt a naplót a mindig az a kolléga írta, aki akkor éppen úgy érezte, hogy az aznap történeteket tudomására kell hoznia az utókornak és azoknak, akik pont akkor nem voltak jelen közülünk. A naplót akkor kezdtük el vezetni, mikor az árvíz kezdett komollyá válni.

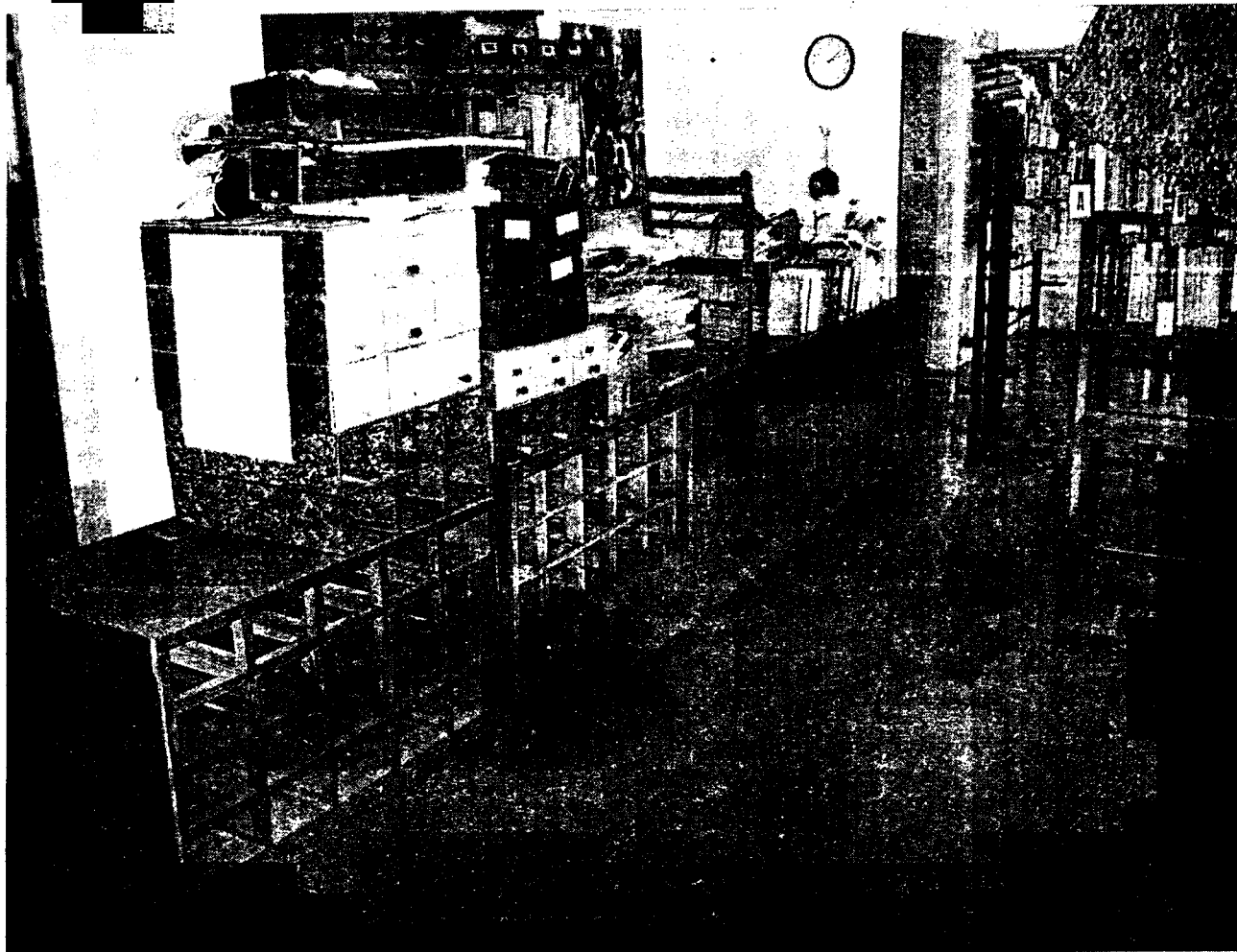
Szubjektív napló

Augusztus 17.

7.40

A gyermekkönyvtári feljáróból már csak egy lépcsőfok van kint!

A tűzoltó szekrény alatt próbáltam jelölni a vízszintet. Már gumicsizmával sem lehet lemenni.
9.50

Homokzsákokat kértünk a raktárajtóhoz, meg a kazán és a raktár közé. Azonnal kaptunk nyolcvan zsákot, amit nekünk kellett megtölteni és az említett helyekre cipelni. Szerencsére közben jöttek a szolnoki árvizesek segíteni. Egyik kolléganőnknek így is „beállt” a dereka.

13.30

Nekiláttunk a raktárból a „Helischer” dobozokat és a gördülő két alsó polcát felmenteni.

19.30

Végeztünk a pakolással, de a víz gyorsan emelkedik. További nyolcvan homokzsák kell a lépcsőkhöz. A raktárba kezd átszivárogni a homokzsákokokon a víz! (Legalább nem trutyis!)

Augusztus 18.

7.45

A raktárban bokáig ér a víz. A gördülő alsó polcait még nem érte el... Reméljük, nem is fogja. Egy-két órán belülre mondják a tetőzést. Mivel ruhában jöttem, kénytelen voltam levenni, hogy

ha lemegyek gumicsizmában, ne lógjon a ruhám a vízbe. Sajnos közben erre járt az egyik testületi tagunk, meg a szomszédos iskola igazgatója. Kénytelen voltam felkiabálni, hogy milyen szerelésben vagyok. Ők meg lekiabálták, hogy oké, és szóljunk, ha valamilyen segítség kell. Mondtam, hogy jól van, de most szeretnék felmenni. Erre ők sűrű bocsánatkérés közben elmentek. Phú! Ez meleg helyzet volt.

15.40

Igaz, amit a tetőzészről mondtak. Szemmel láthatóan apad. Két centiméterre saccolom.

23.10

A raktárba már az íróasztalig be lehet menni. Onnan még gumicsizma kell. Apad!!!

Augusztus 19.

9.40

A raktárba be lehet menni végig! Hurrá! Már nem kell gumicsizma!

14.30

Az egész alsó szint járható gumicsizmában. Vigyázat, az iszap nagyon csúszik!

Augusztus 20.

12.00

Kemecsi polgárvédelmi parancsnoktól kértem kiskatonákat a homokzsákok kipakolásához. Körülbelül egy óra alatt végeztek.

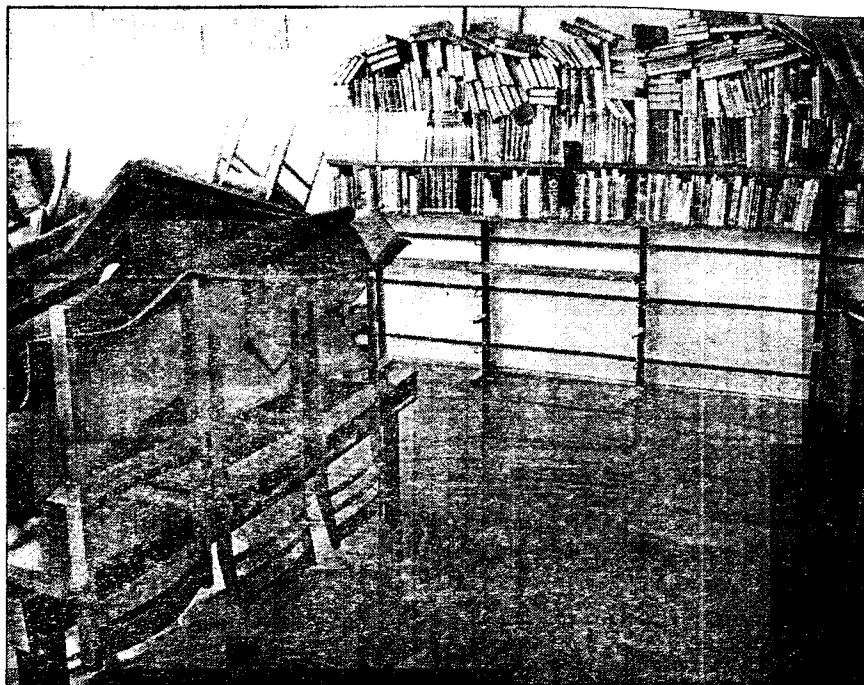
13.00

Kivonultak a tűzoltók az iszap kislagolásához. Kiütötték a lenti ajtók küszöbét, hogy könnyebb legyen kisépni a vizet. Mi is beálltunk seperi. 15.30-ig sepertünk.

Augusztus 21.

8.00

Eszméletlen izomláz a tegnapi seprés miatt. Megkezdjük a fertőtlenítéses takarítást. Mindenkinél vödör, hypó, rongy és gumikesztyű. Minden vízjárta függőleges és vízszintes területet lemossunk. A rétegelt lemezből készült bútorok rétegeit meg lehet számolni. Rohadt bűdös van lent. Meg még lesz is egy darabig. Kb. fél rekesz ásványvíz fogyott.

Augusztus 22.

8.00

A tegnap megkezdett meló folytatása. Elfogyott a rekesz ásványvíz másik fele....

Hát eddig tartott a szubjektív napló. Az ez után következőket már nem tartottuk lejegyzésre érdekesnek, mármint az árvíz szempontjából.

...

Talán a helyreállítási munkákról is érdemes lenne naplót vezetni.

Dr. Bárdos Istvánné
igazgató

Felavatták a Berzsényi Dániel Könyvtár felújított épületét

2002. augusztus 17-én 11 órakor kezdődött a szombathelyi Berzsényi Dániel Könyvtár felújított épületének átadási ünnepsége. Pontosan ötven évvel a megyei könyvtár avatása után vehette birtokba a város és a megye közönsége a kibővült központot.

Markó Péter, a Vas Megyei Közgyűlés elnöke köszönetet mondott a rekonstrukciót lehetővé tevő címzett támogatásért, és kiemelte a könyvtár munkatársainak helytállását.

„Míveletlen föld csak gazt terem” – idézte az intézmény névadóját *dr. Szabó Gábor*, Szombathely Megyei Jogú Város polgármestere, aki arról beszélt, hogy a tudás, a felhalmozott tapasztalat milyen nagy érték ma.

Görgey Gábor, a Nemzeti Kulturális Örökség minisztere a Ray Bradbury könyvből készült Truffaut-film, a 451 Fahrenheit látomását idézte az irodalom minden körülmények közötti fennmaradásáról.

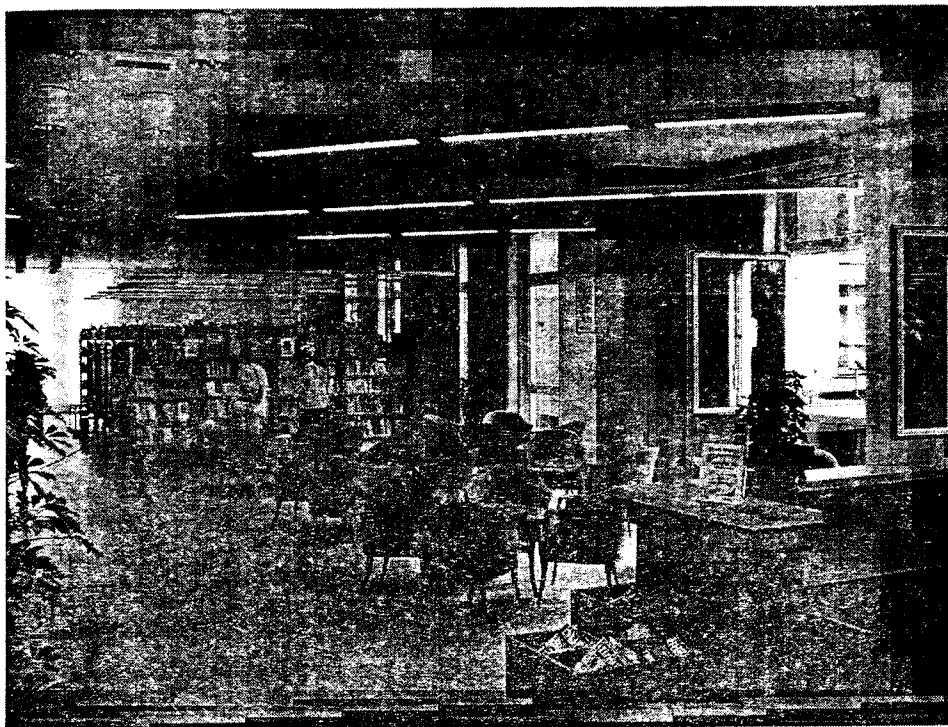
Pallósiné Toldi Márta az elődök gyűjteményépítési munkájáról emlékezett meg, és új szolgálatást jelentett be, amikor átvette a megújult és kibővült épületet. Arra kérte a közönséget, hogy használja örömmel, de óvja, vigyázza is a korszerű könyvtárat. A ceremónia végén a négy kivitelező cég ajándékokat adott át a gyermekkönyvtárnak.

A hivatalos ünnepséget követően

délután háromtól hatig a közönség is birtokba vehette a könyvtárat. Ezerkétszázán éltek is az a lehetőséggel, hogy olyan terekbe is betekintettek, amelyek a látogatók előtt a napi használatban nem nyitottak (raktárak, irodák). A könyvtár munkatársai örömmel nyugtázhatták a sok dicséret szót, amelyből egyaránt jutott az épület tervezőinek, kivitelezőinek és a betelepítést végzőknek. Építész-tervezők: *Kiniczky István*, *Tölgyesi Ernőné*. Statikus tervezők: *Csapody Gábor*, *Andorka Tibor*. Épületgépészet: *Kiss István*, *Horváth Ervin*. Villamossági tervező: *Bognár László*.

Az 1970-ben *Medvedt László* tervei alapján épült 2392 m²-es épület a megnyitás évtizedének végén már raktározási gondokkal küszködött, az 1980-as években hat külső raktárból látta el olvasóit. Az 1990-es évek elején vetődött fel a bővítés-korszerűsítés terve, először csak a raktározási gondok megoldására. 1993-ban készült el az első engedélyes terv, de több sikertelen kísérlet után – időközben megváltozott szakmai koncepcióval – csak 2000. június 13-án sikerült a Parlament címzett támogatását elnyerni. A számított 1,4 milliárdos költségkeret helyett azonban – három évre elosztva – 900 millió forintot tudott a finanszírozásra felajánlani, Vas Megye

A túloldalon:

A felújított épületet Görgey Gábor miniszter avatta fel

Ezen az oldalon fent:

A könyvtár folyóirat-olvasója

Lent:

A gyermekkönyvtár

Közgyűlése 25 millió forinttal egészítette ki a támogatást.

2000 júliusa és augusztusa között a könyvtár igazgatója a program bonyolítójával (VASBER RT.) előkészítette a kiviteli terveket, és megkezdődött a felkészülés az épület kiürítésére. 2000 decemberében, mindössze egy hónapos zárva tartást követően az intézmény megkezdte működését átmeneti székházában (Szent Márton u. 40.), alig több mint ezer négyzetméteren, hét külső raktárat kezelve.

A könyvtár munkatársai az igazgatóhelyettes irányításával önrőből, külső segítség nélkül oldották meg a költöztetés és betelepítés bonyolult és nehéz munkáját. A szűkös környezet, rossz világítás, kevés ülőhely nem tette vonzóvá az olvasók számára a volt kolostorépületet, és teljesen beigazolódtott az előzetes számítás a használat visszaeséséről. A hűséges használók azonban kitartottak, türelmetlenségük csak az új épülettel kapcsolatos gyakori kérdésekben volt tetten érhető.

A kiürített épület bontását 2001 februárjában kezdte meg az építési tender nyertese (STRABAG KFT.). Az átépítés áprilisban indult, 2002. január 31-én megtörtént az épület műszaki átadása. A tömörraktár gördülőállványainak telepítése 2001 decemberében befejeződött (Kollektív Kft.). A mobília és a könyvtári állványzat, valamint az IK-technológia tender teljesítésére 2002. április 10-én került sor (Balaton Bútorgyár Rt. – Biosec Kft., valamint PRIMUS-NET Kft.). A kiegészítő építési munkák, az üzemelte-

tés- és biztonságtechnológia befejezési határideje 2002. július 15. volt (STRABAG KFT., Balaton Bútorgyár).

2002. február 15-én Vas Megye Önkormányzatának Közgyűlése, március 28-án pedig Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata is elfogadta az intézmény alapító okiratának módosítását, változatlan helyen és funkcióval, de új névvel és címmel jelölve a megújult intézményt:

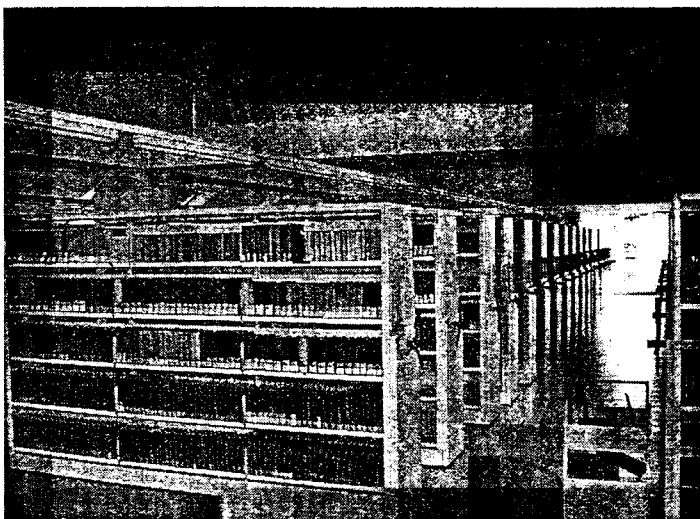
Berzsenyi Dániel Könyvtár

Szombathely, Dr. Antall József tér 1.

2002 márciusában elkészült a visszaköltözés szakmai terve, lezajlottak a szerződéskötések a szállításra (VASSZER KFT.), és megkezdődött a gyűjtemény előkészítése. Július 15-én megszűnt a szolgáltatás az átmeneti helyen, elkezdődött a

Fent: az olvasóterem

Lent: a raktár

visszatelepítés a megújult székházba, és megindult az üzembe helyezési eljárás.

Az átalakított épület az eredeti állapothoz képest 2101 m²-rel növekedett meg (összesen 4493 m²). A szolgáltatás három szintéren zajlik.

Földszint: hírlapolvasó – gyorstájékoztató, előadóterem, kávézó, információ, ruhatár és értékmegőrző, elektronikus katalógus. Ezek a területek regisztráció nélkül használhatók.

Első emelet: nyilvántartás, kölcsönzőtér felnőttek részére, internet- és PC-sarok, hírlap- és magazinolvasó, elektronikus katalógus, gyermekkönyvtár.

Második emelet: általános olvasóterem, Savariensia gyűjtemény és olvasóterem, kutatószoba, adatbázisok, elektronikus katalógus, zenemű- és videótár.

Az első és a második emelet szolgáltatásai fényképes könyvtári igazolvány és érvényes olvasójegy felmutatásával vehetők igénybe.

A használók részére berendezett terekben a természetes anyagok dominálnak, az ülőbútorok kényelmesek és esztétikusak. A beépített pultok és egyéb berendezési tárgyak tervezője a teljes épület berendezését és belső kialakítását jegyző dr. Lábdyné Fülöp Melinda.

A szabadpolcokon kívül két, gördülőállványokkal berendezett raktár tárolja a könyvtár félmillió gyűjteményét. A belső teherlifttel mindkettő könnyen elérhető, így elérkezett az az olvasók számára várva várt állapot, amikor pár perc alatt hozzájuthatnak a kiválasztott dokumentumhoz.

A megváltozott és jelentősen megnövekedett terekben új szervezeti keretben dolgoznak az olvasószolgálat munkatársai, gyűjteményvezetők irányításával. A megújult számítógép-hálózat nyolcvan PC-jét két informatikus felügyeli. A könyvtár biztonságáért a legkorszerűbb berendezéseken kívül két rendész is felelős. Az alkalmazotti létszám 55-ről 60 főre emelkedett.

A kibővült épület és a megújult technológia teljes birtokbavétele napról-napra zajlik a munkatársak és az olvasók részéről. Reméljük, a magunk között „kísérletinek” nevezett 2002-es év végére tapasztalataink zökkenőmentes és jól szabályozott működést eredményeznek.

Nagy Éva–Pallósiné Toldi Márta

Tudjon róla!

**A Magyar Könyvtárosok Egyesülete
Közkönyvtári Egylete
és a dunakeszi Kölcsey Ferenc Városi Könyvtár pályázata:**

A könyvtár mint a rendezvények alkalmas otthona – a könyvtár szerepe a közösségépítésben

A pályaművekben könyvtárosok, könyvtári kollektívák véleményét várjuk arról, hogy a könyvtári rendezvények milyen változáson mentek keresztül az elmúlt évek során. Milyen szerepet szánunk ma a könyvtári rendezvényeknek? A közönség és a könyvtár kapcsolata mennyiben segíti a könyvtárat abban, hogy a helyi társadalom szellemi központja legyen? A pályázat mellékletét képezheti a jól bevált rendezvényformák, ötletek leírása, és a kapcsolódó dokumentáció (meghívók, szórólapok, fotók, cikkek stb.).

A pályaművek terjedelme: maximum 5 gépelt oldal + a mellékletek.

A pályázat 150 000 Ft összdíjazású.

A pályázathoz kérjük csatolni a pályázó nevét, címét, elérhetőségeit.

Benyújtási határidő: 2002. november 30.

A pályázat elbírálásáról, az ünnepélyes eredményhirdetés helyéről és idejéről mindenkit értesítünk.

A pályázatot a következő címre kell küldeni: Kölcsey Ferenc Városi Könyvtár
2120 Dunakeszi, Kossuth u. 6.

A pályázattal kapcsolatban érdeklődni lehet: MKE Közkönyvtári Egylet
FSZEK Budai Régió
Horváthné Jakubecz Ilona elnök
Tel: (1) 201-7091
E-mail: jakub@mail.matav.hu

Kölcsey Ferenc Városi Könyvtár
2120 Dunakeszi, Kossuth u.6.
Csonka Mária titkár
Tel: (27) 351-518
E-mail: csonkam@dkvk.c3.hu

Ha tájékozódni
vagy vásárolni akarsz,
www.konyvkereso.hu

INFORMÁCIÓS JOGOK ÉS CIVIL SZERVEZETEK

ALAPÍTVÁNY

KÓDSZÁM: 581

A pályázat célja

A pályázat azon civil szerveződések és nonprofit szervezetek kívánja támogatni, melyek elősegítik, hogy az emberek kiismerjék a hagyományos és az új információ- és adatkezelési technológiák előnyeit és veszélyeit, ismerjék jogaikat, jogérvényesítési lehetőségeiket, s az ezt elősegítő technológiákat.

A pályázók köre

Civil szervezetek, alapítványok, egyesületek, öntevékeny csoportok, továbbá nonprofit és regionális műsorszórók, internetes folyóiratok, valamint az új számítógépes és hálózati médiumok.

Nem pályázhatnak:

- üzleti vállalkozások (kivéve, ha a fenti tevékenységek valamelyikét a
- pályázó gazdasági társaság formájában végzi)
- nyomtatott sajtó

Pályázati kategóriák

A pályázat körébe tartozó (jog)területek az internetes hálózati világban, és azon kívül:

1. információs önrendelkezés (adatvédelem)
2. információs szabadság (a közinformációkhoz való hozzáférés, a közinformációk közérthetővé tétele)
3. lehallgatás, lehallgathatóság, illetve „a kódolás joga”
4. a copyright és az új információs technológiák kapcsolata
5. a fogyasztók és választók befolyásolása, üzleti, politikai, ideológiai direkt marketing

A fenti pályázati kategóriákban elsősorban a következő tevékenységeket támogatja a szakkuratórium:

- ismeretterjesztés, tájékoztató kiadványok készítése
- kapcsolatok kiépítése, tapasztalatcsere hazai és nemzetközi szervezetekkel (külföldi kiutazás támogatására nem lehet pályázni, külföldi szakértők meghívására igen, amennyiben a szakértő előadást tart nyilvános rendezvényen)
- vitaforumok, hírlevelek, nyilvános dokumentációk létrehozása és működtetése
- műsorok készítése
- jogsegély, tanácsadás és ennek széleskörű elérhetővé tétele
- esetek gyűjtése, feldolgozása, nyilvánossá tétele
- etikai kódexek, megállapodások létrejöttének elősegítése
- jogérvényesítésre alkalmas új információs technológiák használatának oktatása, elterjesztése
- más, a pályázat céljainak megvalósulását elősegítő elképzelések

A programban nem kérhető támogatás internet-hozzáférésre, illetve tárgyi eszközökre

Nem tartozik a pályázat körébe a hagyományos műfajok szerzői jogi és a sajtószabadságot érintő problémáival kapcsolatos tevékenység támogatása.

Az elbírálásnál előnyt élveznek

azok a pályázók akik/amelyek a nyilvánosság érdekében kifejtett tevékenységüket maguk is nyilvánosan végzik (e-mail cím feltétel, honlap előny)

azok a pályázók, akik/amelyek a következő technológiák, eljárások használatát elősegítő pályázati programot nyújtanak be:

PET (Privacy Enhancing Technologies), közérdekű adatbázisok használatát elősegítő technológiák, az (elektronikus) információs szabadság gyakorlását elősegítő technológiák, anonim remailerek, proxy szerverek stb.

Beküldési határidő: 2002. október 10.

A pályázati döntésekről szóló értesítés várható ideje: 2002. november

Programvezető: *Tóth Viktória*

RENDEZVÉNYNAPTÁR 2002

Idő	Helyszín	Téma	Szervező	Információ
IX. 23-30.	Tatabánya, megyei könyvtár	jubileumi könyvtári hét	megyei könyvtár	Monostori Imre
X 4-5.	Szombathely, BDF	40 éves a könyvtárosképzés	BDF	Frank Róza
X. 7.	Tatabánya megyei könyvtár	Az egyházi könyvtárak szerepe az ODR-ben	József A. M. K.	Fátrai Erzsébet
X. 30-31.	Szekszárd	Globalitás és nemzeti kultúrák a XXI. században – nemzetközi tanácsk.	Magyar Írószövetség, Illyés Gyula Megyei K.	Elekes Eduárdné
XI. 5.	Szolnok	IKSZ regionális konferencia	IKSZ	Fülöp Ágnes
XI. 6.	Veszprém megyei könyvtár	Minőségmenedzsment műhely	Könyvtári Intézet	Vidra Szabó Ferenc
XI. 7.	Székesfehérvár	IKSZ regionális konferencia	IKSZ	Fülöp Ágnes

Felhívjuk minden kolléga figyelmét arra, hogy ezt a rovatot folyamatosan közölni kívánjuk, mindig hozzátéve az újabb rendezvényeket, illetve jelezve a változásokat. Ezért kérjük, országos érdeklődésre számot tartó, tervbe vett rendezvényeiről időben tájékoztassák a szerkesztőséget, még akkor is, ha az időpont, a rendezvény témája vagy akár a helyszíne sem végleges. Csak így érhetjük el azt a célt, hogy ne zsúfolódjanak egy-egy „jeles” napra a szakma fontos eseményei.

ETO nyomtatott középkiadás: PÉLDÁNYSZÁM-FELMÉRÉS

A Könyvtári Intézetnek az UDC Consortiummal kötött szerződése alapján lehetősége van arra, hogy az ETO-adatbázist – amely 60 901 ETO-számot tartalmaz és középkiadásnak felel meg – magyar nyelven nyomtatott szöveg formájában közreadja. (Az utolsó, rövidített kiadásban 30 000-nél kevesebb jelzet volt, s – nem csak ehhez képest – jelentős változások vannak a táblázatban! Természetesen ezeket követi az új ETO-kiadás.)

Mivel a kiadás anyagi fedezete még nem áll rendelkezésünkre, szeretnénk felmérni a könyvtárak igényeit.

Kérjük a könyvtárakat, hogy az alábbi igénybejelentő kitöltésével és visszaküldésével segítsék a szükséges példányszám meghatározását.

A kétkötetes papírkidás (táblázatok + konkordanciajegyzék + mutató) költsége példányszámtól is függően 10–12 000 Ft között várható. (Ezer példány esetén 10 000 Ft.)

Másolás és kitöltés után visszaküldendő 2002. október 15-ig:

Könyvtári Intézet, Fejős László, Budapest, Budavári Palota F ép. 1827 címre. E-mail: sunt@oszk.hu

Igénybejelentés

Az ETO középkiadásából (táblázatok + konkordanciajegyzék + mutató)..... nyomtatott példányt kívánunk vásárolni.

A könyvtár (intézmény) neve:

Címe:

Ügyintéző neve:

Telefonszáma:

Fax:

E-mail:

....., 2002.

.....
a bejelentő aláírása, ph.

Az Európai Unió Bizottsága meghirdeti a „Kultúra 2000” keretprogram 2003. évi pályázati kiírását. Pályázni rövid (egy éven belül megvalósuló) és hosszú távú (két-, hároméves) nemzetközi kulturális együttműködések támogatására lehet. Magánszemélyek kivételével a kulturális élet bármely szereplője pályázhat.

A 2003. évi pályázati kiírásban az „előadóművészet” területe élvez elsőbbséget, de támogatást kaphatnak a vizuális művészet, a kulturális örökség, a könyvek, olvasás és műfordítás területén benyújtott projektek is.

Az egyes kiválasztott projektek pénzügyi támogatása területektől függően többnyire 50.000 és 300.000 euró között lesz, valamint nem haladhatja meg az egyes projektek összköltségvetésének 50-60%-át.

A fennmaradó részt a pályázónak magának kell előteremtenie.

A pályázatok beadási határideje október 15. a rövid távú, október 31. a hosszú távú projektek esetében.

További információ kapható a „Kultúra 2000” program hivatalos magyarországi koordinátorától, a KultúrPont Irodától. A pályázati kiírás teljes szövege, a pályázati űrlap és az egyéb kapcsolatos információ letölthető az Iroda internetes honlapjáról, kérhető postán, vagy átvehető mágneslemezen az Iroda címén.

Kultúr *pont*

KULTÚRPONT IRODA

1075 Budapest, Kazinczy u. 24 - 26.
telefon: 413-7566 fax: 413-7574

www.kulturpont.hu
info@kulturpont.hu

A KultúrPont Iroda működésének támogatója az Európai Bizottság Oktatási és Kulturális Főigazgatósága és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma.

Könyvtárak – képekben

Balra és lent:

*a Jászszentlászló Községi Önkormányzat
Nyilvános Könyvtára*

Jobbra:

*Vetélkedő a Diósgyőr-Vasgyári
Szakképző Iskola Könyvtárában*

